Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

26 (5116). ШИНАРДИ, 29 февраль 1972 шу. Мах 2 кап. Газет арадувла 1923 шера денз

СССР ХЬАЯЬ 50 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

ЕРРИГАЧА ПАРТЕ, ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

Вай халкъо творчески хьинарехьа низаца, 14 миллионаш тIеzа дола советски коммунистий эскар хено дIадекарий, тIе-тIе алсамдуьлуча коммунизм хьалъяра декарий боарама хила деза кийча хиларах кIоаргга дог тешарах бизза ба укх денношка кепатеха арабеннача «Советски Социалистически Республикий Союз хьаль 50 шу дизара кийчо ярах болча парте Центральни Комитета соцама хIара мугI. Из соцам — партен халкъан идейно-политически вахарара лоархIаме событи, наьха творчество дIаэо айяра, коммунистий организаторски политически гIулакхаш КПСС XXIV съезда решеней керда тIа эргадоахаш тоадара керда стимул. Из дог тIаьрен массане раьзе возаш [illegible] беррига советски наха.

Доккхаа а деш юкъехьаьккхина вай Советски Дай-махка ния тIе-тIе кIоагIбара, социалистически къаьмий шоай лоIамера цхьоагIо ма могга чIоагIъяра тIаберзабаь лерте беш болча белгтаме турпалча балхега. Политика, лаьад В. И. Ленина цхьа санна дуккаьаь а, концентрированни экономика я. КIоаргга Iилма лоархIалуш, истера беррига лелаю бахьдаш, бирсеча тоzламий цIера юкъе техна дьаина вай парте къамий деш къоастадар сенца кхетаде дезаш да аьлча, хоадамболаш болча боарама из кхетаде деза, советски обществен кIоаргагIа йола, эттара хьалха экономически, эргалоаеш ара лерда тIа из вIаш[illegible] Из вIашхьадаьннад Советий махка деррига къамий народнойл бекъонца цхьетара йола бекъонаш, укх тоалуга, вIаши гаргалолкнага IелаIадаьча индустриализаци, юрта боахама кьча коллективизаци, культурни революци лерда тIа.

Вай Даьхен хелхаьш дукха-цIак йолча гаргалонечул вIаьчарагIа зулийт шоайла дегIаенча социализма махка къамашта юкъерча гIулакхий дагIан хьахьохаш йолча цар социальни идейно-политически цхьоагIоно, хьашташ лерхIараш цаIаш хилара, коммунистически идеалашта тешама хилара. Из долла хIана геттара къоагачуна КПСС XXIV съезда белгалъяьча дIахо коммунизм хьалъяра йоахийча кIийнаш.

Хьинаре къахьегарца жоп ду болхлой классо, колхозни шаьрхоша, интеллигенца сийлахь юбилей экономика, культура дегIахуалача, халкъа вахара хьал тоадеча керда хIамаш кара гIдуаларца ехье шина КПСС Центральни Комитета бIьча тIахьехама. ТIа-тIа дуккагIа наха дийна лоацаш дукха оагIош чулоаIаш а хIанз дерригача халкъа юкъерча цIейна эха йоагIача тайпара накъахдера хьалха летача коллективаша дIайолаь социалистически ях. ЛоархIаме да наьха творчески инициатива, цар къахьегама хьинар пятилетка шоллагIча шера планаш тIаийца деккараш кхоачашдера тIадерзадар. БIаьстен юкъе кхашка деча балхашта дика кийчо яра лоаттабу къовсам чIоагIбе, хургболча хьувьала, лаьттанцарен хьайбашкарен йоалла продукци дIако алсамьякхара йоаххо ара гIулакха шоашкара хьонхам гойта безаш ба юрташкара коммунисташ.

Центральни Комитета соцам тIа дIаязаь хьадде уладенаш рекомендацеши кхоачашъе эза хиларо дIадехаргда партийни организацешка бокха болх чакхбоакхийнга. ХIанз, кхы тIехь ца йоалейташ, цу балха планий дика уйла е эза хIара республика, крае, областе, округе, городе, районе, хIара коллектива. ЦК соцам дIабоахийтача хана дIахьокха доагIа парте лелаю ленински къамий политика толар, экономически культурни дегIахуалача Советски махко дьаха Iалаьмате доккхий толамаш. Къахьегамхошта пуш бола интернациональни кхетам чIоагIбара йоакхо еш, коммунистически идеалашта хьамара пропаганда ара новкъостал деш, коммунизм хьалъеча керда рубежаш луацара нах оарцагIбоаза хила эза ерригa мероприятеш.

Интернациональни кхетам бадар, — белгалдоакх КПСС ЦК соцам тIа, — центре а моттигаш ке а, хIара республика, крае, областе, хIара коллектива ерригача партийни, советски, боахама, культурни, общественни организацей юкьмоттигерча деккараш цаI а хьина дIаэттада.

ХьатIеIоагIача юбилейна еча кийчоно массе дотта новкъостал да деза марксистско-ленински теоре низ бола принципальни къамий дешаш йола парте програмайн положенеши тIе-тIе кIоаргагIа кхетара. СССР хьаврах Сийлахьболхача Октябра гIулакх ше ма додде дIахо дахьар хилар, е йоагIача тайпара бакъйир цо коммунистически парте беррагIа чакхйоахаш йола ленински къамий политика. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да хIанзарча хьалхашка на чакхъехара балхалонаш, къамашта юкъера гIулакхаш дIахо дегIахуларии эргадоахаш тхадарен [illegible] кхетадар.

Деша мотергдаш, укх деккара кхоачашдара национализмаш [illegible] дискримина тIагеIIа къовсам лоаттабе безаш хилар а. ФуннагIа да а националистически уйлаш, эттараш, хьаьданеш юхаоттаа, къамеша, социалистически строй чура хьара буххьакхтара, къамий фашзаланешца хьалха а туссаш къамашна [illegible] тайп-тайпара отрядаш гIешмеIадахара царех пайда эца гIерт буржуазни пропаганда. Коммунистически, интернационалистически кхетам бола деррига дешаша чакхбеза безе къамо ма мара хьадараш а лаораIарен сонтал лелахрен, местнически шовинизма белгалонаш кIезиг-дукха а гучайоаларца тархургбоаца хьадар классови мотт, къахьегам бовцаш, хоадам болаш юкъаботте безе идейни местерIаша юкъаьбекха цIур, цудухьа лелаю моллагIа ревизионистски уйлаш.

Партийни, комсомольски, кхыча общественни организацеша къаьстта уйла тIеэхийта йогIаш да кхуеш йоатIача тоъьанне коммунистически кхетам Байар, да гIеенача социализма духовни рузкъей ганза, советски халкъа революционни, тIама, къахьегама традицешта нагахьдоl тIеберзабар.

ХIана лоархIаш а белхтоксам а деккагIа хул пропагандистий, политинформаторий, кепайазон, телевидене, радио, идеологически фронта ерригача участкай болхлой. Цар гIулакхашта юкъе, уйла е ль бувзам оттабар, идейно-кхетама балха денна кулгалдар — моттигерча партийни организацей лоархIамагIара деккар. Шерра пайда эца боагIа Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна, Владимир Ильич Ленина ваь 100 шу дизара, КПСС XXIV съезда кийчо эза юкъегIа IоавчIа опытацерча дикагIа мел долча хIамах.

Вай Даьхен истора чуьь сийлахьча денна дола доагIача тайпара накъадахар — советски патриотически уйла, ерригача парте юкъера, дерригача халкъа юкъера йоакхо. Шийн низах тоаденнa а, хьамсарча партенан цун ленински Центральни Комитетан гонахьа айха кхотаденнa а долаш вай халкъо бIубенна булл кхоаннега, коммунизм хьалъеш екрда коталонаш хьарга бода никъ.

1972 шера 26 февралера «Правда» передовица.

Грозненски химически комбината № 15 йолча цеха конденсаторе дика лоархIаш ва комсомолец-аппаратчик Зайцев Николай. 1965 шера профессионально-технически училище чакх а яьккха [illegible] цига балха вера из. Цу хана денз кхоъ балха говзал карагIерзаьй. Цо дика лелаю технологически процесс. Цхьа смена цIалхийтац нормаш тIехкхоачаш ца еш. Ишттa къахьегар бахьан долаш коммунистически къахьегама ударник аьла сийлен цIи еннай цуна.

Сурта тIа: аппаратчик Н. Зайцев.

С. Хутиева сур.

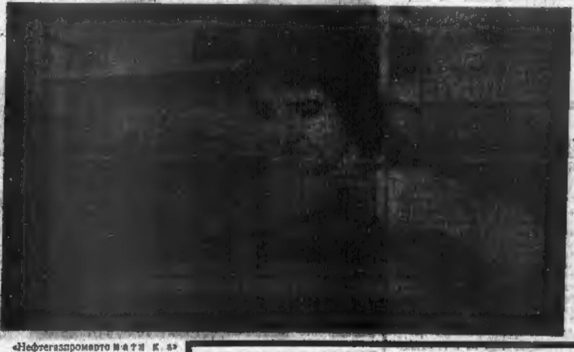

«Нефтегазпромавтоматика» (СПКБ) Грозненски опытни заводе дика йовзаш я монтажница Квашнина Людмила. ХIара сменагIа нормаш 120—130 процент кхоачашъю цо. Из я коммунистически къахьегама ударник. Общественни балха тIа а хьинаре декъа лоац цо. Из я трудпрофсорг, комсомольски политпросвещена кружока член.

Сурта тIа: болх беш я монтажница Л. Квашнина.

И. Плиев сур.

Декхараш кхоачашду

СССР 50 шу дузача денна лакхагIа къахьегама совгIаташ кийчдара шерра аьль йоаржайий «Сунжанефть» НГДУ районий инженерно-технологически служба коллективаша. Цу лоаме хьалха латт Халопов Иван Иванович керта латтача цхьоалагIча РИТС-а коллектив. ХIанзалахьа планал совгIа цо даьккхад 200 тонн мехкадьтта. Январе дийнахьа буса денахкаш хиннача 50 тонн дукхагIа мехкадьтта даьккхар цо февраль бетта хIара дийнахьа буса.

Укх денношка къаьстта дика къахьегаш я мастераш Павлов Иван Андреевич, Летинов Николай Павлович, Ищенко Григорий Андреевич керта латта бригадаш. Цар даим тIехкхоачашду шоай декхараш.

* * *

Грозненски бурувтахара белхий управлене бригадашта юкъе хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я бурулекта мастер Бочков Валентин Васильевич керта латта бригада. Бурувтахара февраль бетта план ханал кIира хьалха, 22 феврале кхоачашъяьй цо. Советски Социалистически Республикий Союз хьаль 50 шу дизара еча кийчонах бола КПСС ЦК соцам Iоме а баь керда социалистически декхараш тIаийцад бригада. Уж толамца кхоачашдара кхы тIа а хьинар яьйна къахьегаш я из.

М. ЛЕВИН.

СССР хьаяро шийн политически лоархIамгена цунца дувзаденна социально-экономически хьахиннарашкен диллача геттара боккхача лоархIаме моттиг лоац Советски пачхьалкхен историена юкъе. Из исторически событи — пролетарски интернационализма идеяй тешшаш йола котало, коммунистически парте ленински къамий политика кхоачашъяра беркате результат я. Советски Союз хьаирах хьахилар социалистически хьисапе общество эргаяккхара, ерригача советски республикай экономикен культурен лакхъяра, къахьегамхой дуккхача къамех латтача пачхьалкхен обороние низи дуней халкъашта юкъера позицеши чIоагIъяра эша дика хьалаш Iалашдаьрех йолча керттерчарех цхьа фактор.

(«Советски Социалистически Республикий Союз хьаяль 50 шу дизара еча кийчонах болча КПСС ЦК соцам тIера).

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Лакха толам баьккхар дIадахача кIеслагIча пятилетка хьалхарча шера Назрана района «Октябра 40 шу» совхоза доаркаша. ТIехкхоачашйир цар дIадахача шера пачхьалкхенга шура йохкара план. Къаьстта дика къахьийгар цхьоалагIча отделене ферма хьайбаш леладераша. Цар къахьегама лакха мах а баь КПСС Назрана райкома Сийлен деска тIа яьккхай из коллектив. Къаьстта лакха къахьегама хьокхамаш даьхар дIадахача шера цу ферма доаркаша: СССР Лакхехьарча Совета депутата Тимурзиева Розас, Даурбекова Шарипата, кхычар.

Лакха социалистически декхараш тIаийцад боахама хьайбаш леладераша, кIеслагIча пятилетка шоллагIча шера а. СССР хьаяль 50 шу дизара сийна хIара 100 Iаттa тIехьа 88 Iаса кхеде, пачхьалкхенга 930 тонн шура, 443 тонн дулх дохка. Ешта аьча, хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 2000 килограмм шура яккха.

Шоай декхараш кхета а деш хьинаре къахьегаш ба укх денношка боахама хьайбаш леладераш. Дийнахьа буса хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 9,1 килограмм шура йоаккх цар. Бакъда, совхоза кхоалагIча отделене лакхагIа я из цифра. Укхаза 10,4 килограммага дIакхоач из. Iалашмате дика кхоаб фермашка доахан. Дийнахьа буса хIара Iаттa рационагIа 30 килограмм силос, 8 килограмм сенаж, 2 килограмм комбикорм, йол, ча лу. Цалагдаш хьатIакхухь бара. Цу гIулакха лаьрхIа оборудования ль йоккхий бочкаш тIа а латташ механизаци а совхозе.

Дика тоал, йIоахъаь а доахан чулатта помещенеш а. Цул совгIа дукха за йоацаш йоккха, маргIата керда коровник а хьалъяй кхоалагIча отделена. Лоацца аьлча, шоай тIаийца декхараш толамца кхоачашдара дика хьалаш долаш ба совхоза хьайбаш леладераш. ХIаьта дIаьа Советски Союза 50 шу дузача денна лакхача толамашца накъадахара шерра социалистически яхь а йоаржаеш къахьегаш ба уж. Январь бетта баьча балха итог йичаь белгалдаьлар яхье хьалхие коммуниста Бекова Мухьмада кулгалдеча кхоалагIча отделенерча ферма коллективага йоаза. Кхы а лакхденнад цу ферма болхлой къахьегама хьокхамаш укх февраль бетта. Доаркашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалха латт доаркаш Дугиева Аьсет, Хасиева Хьава, СССР Лакхехьарча Совета депутат Тимурзиева Роза, Даурбекова Шарипат. ДIабахача бетта Аьсета хIара кхоабача Iаттагара 338 килограмм шура яьккхар. Боахаме метала вайоне а яц цул дукхагIа шура йоаккхаш доарка.

317 килограмм шура яьккхай хIара кхоабача Iаттагара Хасиевас а. Царел дукха тIехьабисанзар Шарипати Розеи.

Тимурзиева Розас йоах: «ДIадахача шера тха ферма коллектива вIаштIехьдаьхар план толамаца кхоачашъе. ХIара кхоабача Iаттагара аьккха шура юкъера лаьрхIача 2000 килограмм хилар.

Укх шера тха социалистически декхараш дIадахача шерачул лакхагIа да. Тхоай из кхоберган оаха уж толамца кхоачашдара».

Ишттa дика болх вIаштIехьбаьккха къахьегаш ба уккхазара бежа-Iуй а. Совхоза дукха хьахIа къона доахан кхоабача ферме а хилар тхо. Дикача помещене латт 400 совгIа къона бежан. Механизатораша шерта доакъар Iалашдьаьд цара. 3000 тонн гаргга силос, 50 тонн йол, иштта ча, сенаж а. Из доакъар хьайбашта бIаьсти тIакхачалца тоъаргда. Цул совгIа хIара дийнахь барда кхухь ферме. Хьайбашта дулх тIакхетийтара геттара пайдане я из.

ПланагIа хIара кхоабача бежана дийнахьа буса 450 грамм дулх тIаикхетийта деза. ХIаьта тIаикхетар юкъера лаьрхIача 600 грамм гаргга да. ДIабахача бетта дерригача доахана 3,7 тонн дулх тIакхийтар.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад ферма коллектива барттайна, шоайла новкъостал деш хиларах. Шоай эша ца кхобеш къахьегаш хьабоагIа дикагIа болча скотникаш: Солсанов Дауд, Аушев Або — Хьасан, Цечоев Шамсудин, кхыбараш. Дерригача аьхкий доахан дегIанашна доахан доалладени хилар уж. Цар доладьаьча хьайбашта хIаранена дийнахьа буса планал совгIа юкъера лаьрхIача 160 грамм дулх тIаикхетар. ХIаьта хIанз а кхы гIелл ца долийташ Iаттагара доахан боахк шоай доахан лаьххеиа вай цIерашаьха хьинар дола бецуй.

Пятилетка шоллагIча шера шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергдолчарах бIубенна къахьегаш я ферма коллектив.

Б. ГАСАРОВ.

ИЙРЧА ГIУЛАКХАШ САЦИЙТА

ДУХЬАЛА ХИЛАРА МИТИНГАШ

Селхан «Электроприбор» заводе американцаша Вьетнаме леладеча бIехача гIулакхашта духьалара митинг хилар.

Из хьайийллар завода парткома секретара заместителa Прокошин Алексей Михайловича.

Трибуна тIа ва Сийлахь-боккхача Дай-махка тIем тIа дакъа доацаш хинна, хIанз № 1 йолча цеха воккхагIвола инженер-диспетчер Попов Иван Федорович.

— Соца дика бовз тIом. МаргIабик бахьаш фашисташца лаьттаа со. Такха бекх боаца берашл, зоаной, бокхий нах боабеча американски агрессорий фашистий санна мара аьттув баргбац, хIана аьлча лелаl болча вьетнамски халкъаца да цай, маьар, ираз мел деза нах.

Къамаьл де доаl за № 1 йолча цеха токарь Назаров Владимир Ивановича.

— Завода болхлой цIерагIа аз эгIазло кхайкаь американски агрессорашта, чакхдаргдац цар оакхарий хьисапе лелаш зуламе гIулакхаш. Оаха чIоагIа раьза долаш хьалъоаш партен правительствон дунен халкъашта юкъера политика, къаьстта а вьетнамски доттагIашта ду новкъостал. Из кхы а доккхагIа хилийтара хьинар совдоахаш къахьегаргда.

Цул тIехьагIа ухкъаьа къамаьл дир техника конструктора Т. А. Захарченкос, йоккхагIйолча экономиста Е. В. Уляновскаяс, керттерча конструктора заместителa В. П. Заболотне.

Митинге хиннача масса раьза волаш американски агрессорашта эгIазло кхайкаьча Вьетнамы котьалар ловнаш резолюци тIаийцар.

РЕНТАБЕЛЬНОСТАГА БОДА НИКЪ

Шаьла района «Автуринский» совхоз — районе йоккхагIчарех цаI. Района боахамашта юкъе эттара дуккагIа юртбоахама продукци ераленаш я из. Цудухьа боахама балха толамаш а кхоачамбоацараш а къаьстта дика гуш хул районе.

ДIадаха шу шоллагIа мара дац совхоз рентабельни йолаш хьайоагIа. 1970 шерага кхачалца цхьа шу чакхдалехзар, боахама пачхьалкхенна зе ца деш.

КПСС XXIV съезда решенеш дог айдаьча совхоза къахьегамхоша къаьстта лакха къахьегама толамаш даьхар дIадахача кIаслагIча пятилетка хьалхарча шера. Юртбоахама продукци яккхара заденеш, уж йоккхий хиннадале а, боахама ерригача отраслешка толамеш кхоачашйир. Дукха даккхарагара дIайиккхача ерога отраслеш рентабельни а хилар. ХIаьта дуле даккарга дIадодар хIанз а планагIа хила доагIачул дIккхагIа да.

Къаьстта боккха пайда бир совхоза ялат, тхьамка, кхехаро свекла кхеяро, фуъаш, шура йоахаро. 1969 шера 400 эзар сом зе хиннадале, дIадахача шера ахьа бIаь эзар сом пайда хилар совхоза. ХIаьта мишта бахьаб совхоза къахьегамхой цу тайпара лакхача рентабельностага?

Производство лакхьяра хьалхарча аргIагIа кулгалдара боарам лакхбе беш. Цудухьа эттара хьалхетIа йолаш йола хайраш тахка а техка отделеней, бригадай, фермай керте болх дика ховш, беваш, нахага болх байта ховш бола специалисташ оттабир. Боахама лоархIамегIа йолча участкай керте совхоза болхлошта юкъе йоккха авторитет йола Исаев Леча, Эльмурзаев Борза, Шамсуев Шамхан, Любов Дуду, Абубакаров ЯрагIи оттабир. ХIаьта совхоза керттера специалисташ берригаш а лакхера образовани йолаш ба.

Къаьстта теркам тIабахийтар тайп-тайпара балхаш деча наьха квалификаци лакхъяра. Совхоза беррига болхлой агрозоотехнически курсашка дешаш хилар. ХIаьта цхьаболча болхлой балха гоазал лакхъеш тайп-тайпарча профессионально-технически училищашка дешаш а хилар.

Цхьаьцца хувцамаш хилар боахама организационни структуре а. Масала, отделенена, бригадана юкъе а ца боагIаш къаьстта ба хIанз тхьамка боахам. Цу боахама кулгалдеш ва организаторски балха, тхьамка кхеяра йоккха опыт йола совхоза парткома член, коммунист Абумуслимов Гелидаджи. Хувцамаш даьча дIадахача хьалхарча шера гучадаьлар уж пайдане хилар. Ишттa 1970 шера тхьамка леладаро боахама 50 эзар сом зе даь хиннадале дIадахача шера 30 эзар сом пайда бир.

Цу хувцамах хьалха тешаш боацаш хинна тхьамка леладераш хIанз геттара раьзе ба. Дика лакхденнад цар алапи а. ХIара тхьамка леладечо бетта юкъера лаьрхIача 150—160 сом алапи эц.

Боккха пайда белар боахама экономика, продукци йоарца лоаттабаьча къовсамо. Продукцена кхом бара лоархIаме хилар отчети учети ара болх лерттIа вIаштIехьбаккхар а.

ТIехьажисарца, производство лакхъяра тIехьа къахьегамхоша шерра къовсам боаржабеча, отделенеш бригадаш балха дика анализ а я, кхоачамбоацараш дIадахара лаьрхIа мероприятеш белгалйир боахама специалисташа.

Къаьстта теркам тIабахийтар цхьалагIча тракторно-хкаш леладеча бригада. Кхычарда инийнча геттара тIехьаюсаш яр из. 1970 шера хIара гектара тIара цу бригаде чуийца гурахь дийна ялат 14 центнер мара хиланзар. Теркар цу кхоачамбоацарий бахьан. ХIаьта керттера бахьан дар цу бригада механизатораша кхашка балхаш дара агротехнически дикагIа йола хаваш тIехьаюташ, шоай болх дика лоха йолаш, во кхоачашбеш хилар. Цу бригада механизатораша, кхаш леладераша совхоза специалисташа собрани йир. ДIадийцар кердача шера дарна хьалхашка латта деккараш. Цул тIехьагIа бригада болхлошца цхьан кхоачамбоацараш хилара бахьанеш гуча а даьха уж дIадахара накъаш белгалдир. ХIаьта парткомо рабочкомо бригада болхлой балхацара безам совбаккхара материальни моральни мероприятеш оттайир. Шерра йоаржайир болхлошта юкъе социалистически ях. Цул тIехьагIа пахадаш тIехьожам лоаттабир бригаде чакхдоалача балхашта.

Цхьабакъда, тIехьожам эшаш а бацар. Чакхъяьхача мероприятена геттара лакхийр болхлой къахьегама оасарла. Цу гIулакха тешал ду дIадахача аьхки чуийцача гурахь дийнача ялата хьукъано. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача цу бригада къахьегамхоша чуийцa ялат 37 центнер хилар.

Баьккха толам чIоагIбара кхыча бригадий болхлошта юкъе шерра дIайовзийтар совхоза социалистически яхье котало яьккхача планагIча бригада коллектива балха опыт.

Iалама хьалаш во доллашехьа тIехкхоачашйир совхоза кхаш леладараша шекара свекла кхеяреи из пачхьалкхенга йохкарен шера план а. ХIаьта Хамсуева кулгалдеча шоллагIча отделене хIара гектара тIара 240 центнер шекара свекла чуийцар. Кхы а лакхагIа шекара свекла хьувкъам кхебир Тасуханова кулгалдеча бригада. ХIара гектаро 270 центнер шекара свекла елар цу бригаде.

Совхоз рентабельни хилар дукхача даькъе экономически балхах тийша да. ХIаьта мишта вIаштIехьбаьккхаб из болх совхозе? Техникана, фуна, материале, удобренешта, доакъара, машека доагора кхом бера нахедаш керда наькъаш лехаш хул отделеней, бригадай, звеной, фермай кулгалхой, механизатораш, совхоза специалисташ. ХIаьта экономически болх на хайча йиш яц уж наькъаш лерттIа белгалдаха.

Цу хьакъе дика гIулакх вIаштIехьдаьннад цхьайолча хьажкIаш, шекара свекла кхееча звеной кулгалхошта. ДIайийна культураш хьайбаех, пачхьалкхен рузкъа лежкъадеча чахах лораеш хиннача хевхошта меттел звено коллективаца цхьан хIанз цоашха ду цар шоай участкашта. Цу гIулакхо а долду, масала, хьажкIаш, шекара свекла кхеярга дIададар.

Доагорадаш даьттах кхом бана шерра къовсам баьржаб механизаторашта юкъе а. Цу къовсаме хIара квартале котало яьккхачоа лахан премии лу.

ДIахо йодача хана а совхоза рентабельность лакхъяран пятилетка толамца кхоачашъярай оттаьча мероприятешта юкъе лоархIаме моттиг дIалоацаргьа боахама ерригача отраслешка экономически болх тоабарах долче хаттарша.

Рентабельность лакхъяра лоархIаме да боахаме массехк болх бе ховш бола квалифицированни къахьегамхой хилар, уж кхебар. Дукха беше а болаш ба цу тайпара болхлой «Автуринский» совхозе. Уж ба хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола культураш кхееча звеной кулгалхой. Цхьа дале, механизаторш ба уж, шоалагIа дале, шоай участкай агрономаш а ба. Царех ва Цакаев Насрудин. Трактора, комбайна, автомашена тIа болх бе бокъонаш я цуна, цул совгIа дика механик, слесарь, токарь а ва. Цудухьа аьхки ялат чуэцача комбайна тIа, е кхы хьатта дIахкхухьача машена тIа, е лаьтта оахача трактора тIа бIаргаго йиш я из. ХIаьта Iай юртбоахама техника тоеча болх бу. ХIанз мотори цеха мастераьла болх беш ва из. Цу тайпара массехк специальностех хийша бола беш хул механизатораш Тасуханов Iиса, Шахгиреев Шамсудин.

ТIадоагIача хана хургдолчох дувцаш, перспективаш хьоайча:

— Дагалоацам ишта ба: лаьтта, хьайбаш леладара культура лакха а я, ялати тхьамкен кхедара пятилетка план дик шера, дулх даккхара — дикь ах шера, шура яккхара пятилетка план 1975 шера вордхIагIча ноябре кхоачаш а я, пятилетка тIехххьарча шера хургбола пайда пхи бIаь эзар сомага дIаххоачабе, — йоах совхоза директора Р. Ахмиева.

ХIаьта хIанз совхоза барттайна коллектив лаьрхIар толамца кхоачашъяра хьинар кхо ца деш лард йоллаш я. Чкхаьхьад гурахь яйнача юртбоахама культураш минеральни удобренеша подкормка яра, бIаьсти ювча культураш кIал органически удобренеш яхкара балхаш. ДуккагIа цар цхьоалагIча класса кондицегIа да бIаьсти ювча культурай фу. ДIадахача шера укх ханаца кийслача лакхагIа я цхьан кхоабача Iаттагара йоаккха шура. 94 процент кхочашъяьй юртбоахама техника ремонт ера план, ишттa дIахо.

М. ХАМАТХАНОВ.

СССР хьаяь 50 шу дизарга

ТОЛАМИЙ ШЕРАШ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ—СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ БАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

Укх шера 50 шу дуз СССР хьаяь. Советски Іедал латтача шерашка вай мехко доккхий толамаш дахкад экономикен культурен дегІайолаш.

Вай социалистически Даьхен вахкъашта юкъара вежарий доттагІал, айхха экономически буххамаш, віашн хьалладцар, дегІахара цаІ йоле планаш бахьан долуш тІехьайхса диена Нохч-ГІалгІайче дегІаена маккдекьтта химе, машенаш хьаю, промышленноста кхидолча доккъой республика а хинна дІаэттар. Социалистически лерда тІа ваденгара хуьцабелер юрта боахам, цунца хьайбай боахам а.

ТІом хилалехьа хьалкерча пятилеткай шерашка къаьсттина хиннача боахамий маттехьийр колхозаши совхозаши.

1940 шера валовой лаьрхІа даьккха ялат ерригa республика хьанйцача 190 эзар тонн хилар. Колхозашка, совхозашка пачхьалкхен кхыча боахамашка даьккхар 5,3 эзар тонн дулх, 8,5 эзар тонн шура, 255 тонн тха.

Нагахьа санна цу шера чуденача дерригача ялатах 85 процент, ганарех 96 процент, баьцадеарех 79 процент колхозашен совхозашен диннадале, хьайбай продукци керттерча даьнъе колхозхойн совхозий болклойн аннин боахамашкара кхьчар.

ТІом хинначул тІехьагІа сихха дегІабера ялат даккхара боахам, къаьстта хьайбай боахам. 1970 шера, бархІагІча пятилетка тІеххьарча шера республика колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка тІом хилалехьарча 1940 шерацe кийсдеча ялат 2-3-заа, дулх 5-заа, шура 10,5-заа, тха — 9-заа дукхагІа даьккхар. Цу хана хьедир специализированни хьайбай боахамаши фермаши, цига 1970 шера гулдир 54,7 миллион фуъ.

Хьайбай боахам дегІабоалабалa къаьстта дика хьалаш кьахилар КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленуми парте XXIII-гІа съезди хинначул тІехьагІа. Дикка дукхагІа тархам тІабахийтар юрта боахамa материальнo-техническе базе чІоагІъяра, дукхагІa хилар юртбоахамa производство дегІадоалаерга дІайохийта капитальни вложенеш. Колхозаши совхозашка дукхагІа елар тракторaш, комбайнаш, хьайбай фермашка механизаци яра эша машенаш.

Юртбоахама продуктaш кийчъяра чІоагІъярь планаш юкъайоалабай, дулх, шура, кхьйола хьайбай продуктaш эцара мaлхаш лаккдеьд. Планал совгІа пачхьалкхенга юртбоахама продуктaш йоахкара, уж дикагІа хилийтара болa колхозийн совхозийн материальни безам лаккбеьб.

Шийн бахьан доацаш дацар КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тІехьагІа, берригача махка а санна, вай республике общественни хьайбай боахам дегІабоалабеча дикка гІа баннзар.

Хьайбайи кое тІерча ъалхаварийн массе тайпаш дийбар, цар продуктивность лаккъелар. ХІара Іаттагара йоахкха шура 1965 шера 1781 килограмм хиннечара 1970 шера 2019 килограммага кхоачаш лаккъелар, цу хана 3,8 килограмм хиннечара 4,4 килограммага кхоачаш дукхагІа даьккхар цхьан устагІанна тІера тха, цхьан котама тІехьара шера 123 фуъ гулдаш хиннечара 145 кхоачаш фуъ гулдир.

Хьайбай продукце боарам бархІалгІча пятилетка цул хьалхарча пхе шера хиннечул 16,6 процент лаккбелар шера юккъера лаьрхІа колхозашка. Совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка дулх 18 процент, шура 24 процент, тха 16 процент дукхагІа даьккхар, фуаш 44 процент дукхагІа гулдир.

Цунга хьежна лаккбеннаб хьайбай продуктaш эцара пачхьалкхен боарам. Республика дулх эцара боарам 104 процент, шура — 99,6, фуаш — 104, тха эцара боарам 110 процент кхоачашбеьб.

ХІьта а хьайбай боахам дегІабоалабеш баьккха толам кхоачамболаш бац. Хоьии ма дий, дулха, шурий, кхьйола продуктaш къахьегамхошка ма эшша а йоагІача ассортиментагІа а кхоачашце хилар.

Цхьайолча колхозашкен совхозашкен ледара дегІадоагІа хьайбаш дебаш, хьайбайи коа тІерча оалхазарийн продуктивность лаккъулга, ледара кхоачашду доакъара база, хьайбай фермаш кьаяра а царна механизаци яра а декхареш.

Парте XXIV съезде юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаьд кхи, дулх, шура, кхьйола продуктaш кхареи пачхьалкхенга йоахкарем доккхийн бехктонхамен декхареш. Пхе шера бахача наха кхоачамзхилал болча боараме яха эзa юрта боахa керттера продуктaш, къаьстта хьайбай продуктaш.

Из дара республика колхозашкен совхозашкен 1975 шера, ялат 530 эзар тоннага кхоачаш, дулх — 38 эзар тоннага, е 43 процент дукхагІа, шура — 119 эзар тоннага, е 33 процент дукхагІа, фуаш — 82 миллионага кхоачаш, е 1,5-заа дукхагІа хилийта лерхІ.

Ала доагІа из программа кхоачашъяра юхь вай во дІайолаьлаьц, аьнна.

Парте XXIV съезда решенеш кхоачашъеш республика юрта боахама къахьегамхоша 1971 шера, пятилетка хьалхарча шера, дикка дукхагІа яьха а хьаар, кийч а йир хьайбай продуктaш. Цул хьалха дахача шера юкъ дулх 22 процент, шурен тхен 10 процент дукхагІа даьккхар, фуаш 9 процент дукхагІа гулдир. Хьайбай керттера продуктaш кийчъяра дьакъахьара пачхьалкхен план толамца кхоачашйир республикa, хІьта шура, фуаш, тха кийчдара хьакъахьара социалистически декхараш а кхоачащдир.

Доакъар дукхагІа кийчдаьд. Йоккъал отташ, ца тохаш ко во зта йоллацеэь клат (1970 шера хиннечул) 20,4 эзар тонн дукхагІа даьккхар, цо йиш хилийтар фуэ ворхІа общественни хьайбахчта ялат дукхагІа къоастаде. Республика боахамашца Іе доакхара доаяеІ чуоттадеш доакъара единицашка диллача 1970—1971 шера Іе доаккхаш хиннечул 24 процент дукхагІа дар доакъар.

Къаьстта дика чакхдаьккхар 1971 шу Шелковски районе хьайбаш кхоабеча боахамаши, КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа карара кера тела ЦІе байракх еннай цу районa.

Дика толамаш даьхар кхьча районий дукхеча колхозаша, совхозаша, хьайбаш леладеча хьелке леттараша.

Бакъда, из дукхьал юкь мара ец. Хьалхашка латт доккхийн бехктонхамен декхареш. Республика партийно-боахама актива собрани, республика берригача къахьегамхоша а санна, хьайбаш леладереша 1972 шера доккхий декхараш тІейийцар. Пятилетка шоллагІча шера пачхьалкхенга 34,1 эзар тонн дулх, 86 эзар тонн шура, 62 миллион фуаш, 3650 тонн тха доахa лаьрхІад. Из дикка дукхагІа да 1971 шера хиннечул.

Уж декхараш толамца кхоачашдаре эгтара хьалла йоахa а вай продуктивни хьайбаш дебадарa.

Республика хьайбаш леладераша укх шера общественни доахан 157 эзар бежнга, царца дезна доахан 57,6 эзарнега, хьакхарч 131 эзарнега, жа 582 эзарнега, кийна кое тІера оалхазареш 700 эзарнега кхачийта. ТІехьа а ца теташ хІара колхозаи совхозаи миштa а сен чотах а уж белгалдаьхараш кхоачащдергда чІоагІа хьана деза.

Хьайбаш дебадалга а хьайбай боахамaра интенсификаци а чІоагІІача доакъара база тІа а еза. КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленуми парте XXIV-ча съездем къаьстта белгалдаьккхад хьайбаш дебадара вайна керттерадар, из [illegible]

1972 шера общественни хьайбашта 420 эзар тонна [illegible] доацаш гІонa доакъар, [illegible] эзар тонн йол, 730 эзар тонн силос, 60 эзар тонн сенаж, 15 эзар тонн баьца хьоар кийчде деза.

Из декхар кхоачащдаре наькъаш дика довзаш да — кхет, силоса лаьрхІа хьажкІаши кхьйола доакъара культураши дукхагІа ябаар, цхьа дІайийча дукхача шерашка хула бобоан. Баьцаши [illegible] дукхагІа дІаер, [illegible] шерашка хулача культурий дегІанеш хьаар, лоамарча доакъарех кхы а дикагІа пайда эцар. Къаьстта боккха лоархІам болаш да миттa доакъарий дикал лаккхъар, баьца хьоар доаккхача дикагІйола технологи юкъейоалаяр, вентилаци йол йоккъар, сенаж йоллар. Юххера хьача, хІанззехьа а дика довза деза аккнарча бетташа доахан мошача доакъарца Іалашделга, цa дара мошача конвейерий система оттае еза, кхоачамхилал дІадуе фу кийчде деза.

Хьайбаш леладера дІахо интенсификаци а йолa яц, продуктaш дукхагІа а дерригІа а йоахкa да йиш яц йоагІаш йоле гІонни хьал ца йина дулх, шура йоахкa, фуаш гулдеш промышленни лерде тІа ца даьккхача.

Партен правительстван решениш хьажа КПСС обкома бертадеш Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советон соцам баьб республике. 1971—1975 шерашка хьайбаш леладу йоккха механизировании 29 комплекс хьахаь, царек 6 укх шера а еш.

ХІанз Грозненски районa Грозненски шурий совхозе, Ленина цІергІча колхозе, Шелковски районa «Путь к коммунизму» яхача, Сунженски районе XIX-чу [illegible] XIX-чу партсъезда цІергІча колхозашка хьалъеш а [illegible] керттергІола боккхий комплексаш, «Шелковской», «Минеральный», «Ассиновский» совхозашка безамийн дукх доаница, «Астурянский» совхозе, Шелковски районa «Коминтерн» яхача Грозненски районe 1 Мая цІергІча колхозашка шура йоахкa комплексаш.

Укх шера хьалъе йолa [illegible] шера 40 миллион фуъ гулдергдолча Джалкински птицефабрика, шура йоаккхаргІола хакъ комплекс.

Мел ца болийтар тІехьожам воаттабe беза уж лоархІаме объекташ хьалъяра, оперативно къастаде деза уж шоай ханнахье эксплуатаце дІаьллерца дуьйладенна деррига доаташ.

Керттера да сен чотах дукхагІа ма эза вай хьайбай продуктaш кар — из да хьайбай кое тІерча оалхазарийн продуктивность дикка лаккъяр. ТІанйцача декхараш тІа белгалдаьккхад юккъера лаьрхІа шера Іаттагара 2200 килограмм шура яккха, кхиагара йоахкa котама тІехьара 150 фуъ гулдa, хІора устагІанна тІера 2,9 килограмм тха даккха. Из декхар кхоачащдарa хІара дикка болх ба беза, къаьстта хІанз.

Хьайбаш леладераш декхараш ба Іаьа деза беттaшка хьайбай продуктивность лаккъе болаш Іалашбе, из да лерхІаш шура дукхагІа яккха, котамашта тІехьара фуаш дукхагІа гулде, хьайбашта дулх тІаннхетийта, хьайбаш бошъонца кхаба.

Хьалхара кертта юрта боахама къахьегамхошта цІенхашттера экзамени а хІинe дІаеттарьа. ХІанз хІара бригадена, хІара колхозачоa, совхоза болхлочоa хьадда доаза деза тІанйцa декхараш кхоачащдара дьакъа шоашта хьалхашка цатта декхараш, из деза 1972 шера, хьалхарча кертталe шоай малегІа хьадда дола хьонхамаш дахe деза, хІинн фу дe деза.

Парте Центральни Комитето къаьстта тархам тІабоэийт производства экономически эффективноста, къахьегамa оасарэ лаккъяра, продукцега дІадоадар лаадара. Декхараш кхоачащде деза фуннагІа даь а доацаш эгтара хІозигагІа къахьегами средствашн дІа а йохийтош. БерригачI балхe тІехь рузкъа кходе а рузкъе ларада а деза, юртбоахама производства дерригача доакъой рентабельность хьадд ена лаккъяра йоакко а еза.

ТІанйца декхараш кхоачащдарa эгтара хьанке назаца чІоагІа бохa ба беза, пайдене а долаш къахьегара хьае хьалеш хьадера кадде за йоакко а еза, шерра юкъейоала еза материальни морально стимулеш, боьъонца йоле а пайдене а къ эІаштІехьамвое еза.

Юххера а колхозашен совхозашен тІанйце декхараш толамца кхоачащдар бригадашкен фермашкен организаторски болх віаштІехьбаккхара боарамe тІейоа хургда. Цудукхьа партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша пакхбе безe наха юкъе баш бола болх, массаза наха хиле еза, СССР хьаяь 50 шу дизара мадоагІера кинъадаера тІехьарча социалистически ялхь керта отта еза.

М. БАМАТГИРИЕВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома шоллагІа секретарь.

Грозненски «Электроприбор» завода пхелагІча цехерча наладчикий бригада цахьадаш социалистически ялхь хьалхара моттиг лелаю укх тІеххьарча масселх шера. Цунна даим ковкъостал ду цехан комсомольски организацин секретарь Токарев Анатолий Николаевича. Цеховой комсомольски бюро члена Солдатенко Юрий Николаевича, наладчикий участка групрофорга Морозов Владимир Григорьевича. Цудукхьа ди тІехьа дикагІа хуй бригада толамаш. ХІанз март беттa чотах къахьегІа [illegible] а наладчикий бригада.

Сурта тІаьг бригада даьдача толамех лаьца дуьйцаш ба цехе комсомольски организаце секретарь А. Токарев, комсомольски бюро член Ю. Солдатенко, групрофорг В. Морозов.

В. [illegible] сурт.

ЦУН СИЙ ДУ

[illegible] хьунах хІамаш еча комбинате йийлла партийни собрани ю.

— Вайн хІараннар декхарийла ва коллектива сий лакха лоаттадара шийгара дагІар да. Реконструкци еш латт тха цехе. Из гІулакх чакхдаьча эшаргба гонзанчаш. Аз лаьрхІад училища хьа а йийца укх шера вить-пхиъ специалист кийчве, из де тІаьхьа аз сай новкъостий а...

ТІехьагІа хайра сона из къамхьа даьр комбинате шолхех плиташ еча цехе оператор Аздамиров Хайбулла дийшилга.

Аздамиров Хайбуллас хьахьала къахьегаца лоархІ сагa яраз.

— «Доме кухлаш» да нанкъоста Аздамиров дараш. Шийн участке белгалваьлча Іаж из. Цехе мел йола операцеш Іома а яь, шоллагІча моттиге болх бе ховцуна. Ковра формирующи машенаш тІа болх бе саг воацаш бисар. Из де хоргдолаш Хайбулла мара вацаш цехерча болхлоех, — йоах цунах цеха мастера Волрилов Иван Митрофановича.

Лакхерча разряда оператор ва Аздамиров. Шийн болх дика бовзаш говзанч ва из. ЧоалхакIe ба оператора болх. Из хьежа веза пресса даьлоега, температурага... Ихавна хьача, шолхех хьаьча дахчан плитай дикал цех тийша я. Цудухьа массала фе ва Хайбулла. Технологически режим шийса лелаш.

— Аздамирова хьаль плиташ брак йоацаш хул, — дуц цеха начальника Рихтиков Николай Егоровича. Кошка опыт йолаш саг ва из.

Дукха ба комбинате Хайбуллос хийчбаь говзанчаш. Уж ба оператораш Шоихалов Ахьяд, Ахмед Султан, кхыбараш. Шоай хьехархо шІаккха хьцлац цара.

— Сай балха тІа хало хийцалча Хайбулла волча вода со, — йоах Султана, — дІахахача шера цул новкъосталца Іеннарй аз оператора говзал. Из массале кийча ва новкъостал да.

Коллективо сий деш а цунна лоара а ва Аздамиров Хайбулла. Бакъда, атта лехаш даьккхадац из сий.

ЙисалгІа шу да Аздамиров Ермоловски дахчах хІамаш еча комбинате шолхех плиташ еча цехе къахьега. Укхаза воадаьд цуна шийн ираз.

— ЦагІамгІа сона, — йоах Хайбулла, — со укхаза балха веча ха. Комбинате дукха тайп-тайпара-машенаш, оборудовани, прессаш ШаргІайча кхьарчоa бехар со. Бакъда, тІехьагІа дІабелар. Цхьа юкъа хьу чакхйоаккхача цхьа рамщик волаш хилар со. ТІаккха оператора училища хьожаир.

Даукхар шераш, хьакхара Хайбуллай говзал, кхетам.

1970 шера хила коммунист ва Хайбулла. Дикка кхоачашду из коммунисто декхар. Из ва комбината партийни бюро член, хьинара дакъа лоац по общественни балхаш. Из дешаш ва марксизма-ленинизма школе а.

Аздамиров Хайбуллай дьаьннала къахьегам белгалбаьккхаб дуккхача сийлен грамоташа. Цунна еннай Къахьегама Цеча Байракха орден.

— Цу совгІаташа кхы а дикагІа къахьега декхарийла ву со,— йоах Аздамиров Хайбуллас.

ХІьта уж дешаш цо баьъ а ду.

Р. ЦІОЛОЕВ.

МАССАНАХЬА КХОАЧ ТІАХЬОЖАМХОЙ СИЙРДА БІАРГ

Укх шера Нохч-ГІалгІай халкъа тІахьожама комитет хьежар Ермоловски хьун хІамаш чакхйоахача коллективо шийн резервех миштa пайда эц. Цига ерa мел хийцача продукцех 62.4 процент хьун гамех яь плиташ я. Ше болх беча ворхІ шера уж плиташ арахецара проектни мощность толамца кхоачаьйнб комбината коллективо.

Лохдалийтац цо уж толамаш йисалгІача пятилетке а. ДІадахача шерара плани тІанйца социалистически декхараши хана хьалха кхоачащдаьд. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахийцар 1166 кубически метр хьун гамех яь плиташи 179 эзар квадратни метр кийна Іовоха фоттан хьехха ардакхи. 1971 шера арахийна продукци 1970 шера арахийначул 10,5 процент дукхагІа хилар, хІьта къахьегама овсарле 9.5 процент лаккъелар. Арахийна плиташ 19,5 процент дукхагІа хилар, хІьта царга хІайоадаш хинна бедал 5.1 процент кІезигІйир.

Уж толамаш доахача дикка дакъа лаьцар комбината халкъа тІахьожамхоша (председатель В. Борискин). Комбинате пахадаш болх беш я 110 саг чувоагІа халкъа тІахьожама 7 группех 16 пост. Цар даим тІахьожам лоаттабу коллектива балха, кхоачамбоацараш дІахахара тархам тІабохийт. Цул совгІа цар чІоагІа къовсам лоаттабу арахеца продукцин дукхагІа хилийтара, кооперировании поставкай планаш кхоачашъйитара, арахеца продукци дикагІа хилийтара, экономе режим чІоагІъяра.

Каст-каста халкъа тІахьожамхоша рейдаш ю, ниисденна кхоачамбоацараш сихха дІадовзийт комбината кулгалхошка, партийни организацега. ДІадахача шера иттаза хьежар уж беча балхага, цул совгІа ворхІ рейд а йир. Царех йиъ рейд гамех яь плиташ арахецача цехе йир. Царна цига гучадаьлар хьун плиташ яра технологи телхаелга.

Цу цехе дукххача хана болх ца беш латтар плиташта пресснa е эзаш йола ПР-5 яха пресс. Цудухьа плиташ дика хилацар. Уж а, кхыдола а кхоачамбоацараш гучадаьхар комбинате халкъа тІахьожамхоша. Цул тІехьагІа уж шоай заседане дийца а дийна хьадде йола предложенеш оалар цар уж кхоачамбоацараш дІададахара. Уж йийцар плиташ еча цехе. Халкъа тІахьожамхоша тІеджадарах ПР-5 яхача прессана ремонт а яь из болх бе йолаелийтар.

Кхы а дукха масалаш дІаладе йиш я халкъа тІахьожама группа балхах лаьца. Масала, хьун гамех плиташ еча ша бедал хьехецача склада хилар халкъа тІахьожамхой, цига царна гучадаьлар бедал чІоагІа йоаеш хилар. Из бахьан долаш пох отхоl а лоархІаш дахчан метта йоххар из бахача нахага. Цох комбината кулгалхошка сихха ховм бир халкъа тІахьожамхоша. Цул тІехьагІа цу склаца производственни совещани йир, цу гІулакха бехке бараша комбината директора приказ а тохаш бехк бир. Из совещани хинначул тІехьагІа дикка тоаделар бедал лоравера.

Каст-каста халкъа тІахьожамхой хул продукце дикала ди долча дакъа лоацаш, цига цар тел плиташ дикагІа хьаьра йола предложенеш. Ермоловски ДОК-е балха тІа хьалха латтош ба халкъа тІахьожамхой. Цар массаза а хьоххам тел шоай новкъостацца. Царех ва ОТК инженер Ш. Баймасханов. Цо дукха новкъостал даьа пхьоалагІча сортах йола плиташ дукхагІа хилийтара. Халкъа тІахьожамхоша ниттa болх бар бахьан долаш укх чІехххьарча хана дикагІа хиннай арахеца продукци, цхьа рекламаци ягІац царга продукции во а яьна.

Массанахьа дІакхоач комбината халкъа тІахьожамхой сийрда бІарг. ДІадахача шера уж хьежар электроэнергехи Іанарах миштa пайда эц. Цига царна гучадаьлар энерген Іанарен учет во лелаеа. ШІадахача цхьан шера кхойир 354 эзар киловатт электроэнерги.

Шахо йодача хана а арахеца продукци дукхагІа хилийтара хьадда йола мероприятеш белгалъяьхай комбината коллективо. Цига а дикка дакъа лаьцад халкъа тІахьожамхоша. ИйсалгІча пятилетке товарни продукци 2,4-заа дукхагІа арахеца ерхІ комбината коллективо.

Д. МИЗЯКОВ,
И. БАШИРОВ.

Къахьегама вахте

[illegible] шера кхин завод хьалхи [illegible] тІанйца социалистически декхараш къаьстта дика кхоачашдеш хилара «Красный молот» завода цехашта юкъе белгалваьлча а № 13 йолча цеха коллектив. ДІабахача бетта заданех совгІа цо арахийцар [illegible] газо-саха чакха тайп-тайпара продукци. ХІьта февраль бетта хьалхарча [illegible] декада бахьана а [illegible] кхоачашдир.

Дукха болхлой ба цехе хІанзлаьа март бетта чотах къахьегамо миттa укх шера шоллагІча кварталa чотах продукци арахецаш. Царех ба токараш Кантиной Александр, Аскольский Филипп, Малышев Владимир, кхы дукхабараш а. Юкъера лаьрхІача смени нормаш царех хІаране 180 — 190 процент кхоачашъю.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ДИКА БОЛХ БАРАХ—БАРКАЛ

Вознесенски газ чакхйоахача заводе дика кхаь кхьачар Москвера СССР газови промышленноста Министерства газ доахкарен йоачача газаца хьакха боахам Іалашбарен Керттерча Управлене начальника ше яйтача телеграмма тІа йоах: «Январь бетта продукцена реализаци яра план кхоачашъярахи халача Іалашка хьалашша предприятега ритмични болх бойтарахи ВГПЗ коллективана баркал».

Хоаш ма хиннара, январе 30 градусага дІакхоачаш шийла денош хилар. Иштта хьалашша коллективо хьинар, низ ца кхобераш завода технологически оборудование ритмични болх бир. Цо цахадаш продукци арахеца йиш хилийтар. Из бахьан долаш планагІа 3400 эзар сома [illegible] кхоача 3427 эзар сома продукцина реализаци е віаштІехьдаьлар.

М. ДАСКИЕВ.

Цехашта—цІена фо

Байтонски боамбе заводе толамца телкай инженера М. Санмеса я фо тІовдаца цІандеш йола установка. Чоалхане яц цун еррига устройствеш, уж хьаь йиш я шийн низаца моллагІча а боамбе заводе. Цу нирдача хІамах пайда эцарца йиш хул цехацкерча фецаре дома нормал 5—6-заа кІезигбе.

Узбекистана ерригача боамбе заводашка оттае мегаьй установа.

ПАРТЕ БЕЛГАЛБАЬЧА НОВКЪА ГІОЛЛА

«Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизара кийчо ярах» КПСС ЦК-ас баь соцам тІа а болаш дола керда газеташ дера «Укркабель» яхача киевски завода цехашка агитаторашен политинформаторашен. Болхлойн гІулаккхера яхн чІоагІа хьаштдолаш хьежар цу лоархІамечь политически документага.

Ремонтно механически цеха коллектива хийцица юкъеяхар сийлахьча юбилейна хетаьча социалистически ялхь. Заводо шийн продукци дІахьежаш доле садресаш — кхьча республикашкарча къахьегамхошна коллективо доттагІал тІехь леладу буссамаш тІа-тІа шерлуй хилара доле доккха тешал. «Укркабеле» хийчъяь низ боле кабелаши йитхъегагІа йола проволанш дика йовз вай боккхача советски Даьй-мехкарча махке мІіге. Предприяте арахийца хІамаш йовз дуьнен тІарча 20 совгІча мехка а.

ССР Союза из бІаь шера юбилей къахьегаме керда хІамаш карагІдуваларна белгалйоахкерга оаха, — аьлар новкъосташка дІа-аьэ къамельеш дешa хана цехкома председателa заместителe, слесара В. Н. Добровольске. — Соцам тІа белгал ма даккхара, вай парте ленински традице лерргІа хьа дуза тха — хаьчун ятоеаш а еш. Эгтара кьаьхха тахнарчеи кхоанарчеи ден декхарашта тІалерза деза. ХІьта тха декхар хІана укх тайпара да: пятилетка шоллагІча шера программа толаме чакхъякха!

(ТАСС корр).

Киев.

БІАЬСТАННА КИЙЧО ЕШ

Юртбоахама культурай лакха хьункъам кхебир дІадахача шера тха совхоза къахьегамхоша.

Лакха социалистически декхараш тІанйцад совхоза къахьегамхоша йисалгІча пятилетка укх шоллагІча шера а. Миттa хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 20 центнер ялат чуда, хьажкІаш — ткъаь итт центнер.

ТІанйца социалистически декхараш толамца кхоачащдара шерра социалистически ялхь а йоарж хьаль къахьегаш ба хІанз совхоза механизатораш, кхы леладераш.

Укх шера 2418 гектара тІа бІаьсти ма культураш дІае езаш ба боахама къахьегамхой. Царех ялата лаьрхІа 700 гектар. ХІьта совхоза специалисташта, механизатораштa хинка хов бІаьсти юнча культурай хьункъам, дІаюнча культураштa кІал лаьтта кийчдарах, лакха кондици йола фу Іалашдарах, агротехнически дикагІа йолча ханашка из дІадерах тийша хургболга. Цудукхьа бІаьсти дерг долча балхашта ма могга дикагІа кийчо яра шерра социалистически ялхь яьржай совхоза ерригача отделенешта, бригадаштa, звеношта юкъе. Ялхь кхетамца кулгалду цунна цахаддаш тІахьожам лоаттабу совхоза партийни организаци.

Дукха ва йоацаш юртбоахама инвентарь сихагІен дикагІен тоаяра бригадашча юкъе лоабача ялхь итог йир боахамe. Пхи бригади я совхозе. Ерригача бригадаша кхоачашъяьй юртбоахама инвентарь тоаяра план. Тоаьча хІара сеялка, культиватора, пуха дилалга а хьежа комиссе белгалдир социалистически ялхь хьалхара моттиг. ДІадахача шера санна, коммунисташ Д. Ахмадовей И. Нажиевеи бригадаша лаьцхалга. «Отличной» оценка оттайир комиссе цу шин бригада механизаторашa баьча балха. Баьккхача толама лакха мах а баь карара кара тела ЦІе вымпелаши ахчай премеш елар цу бригадай механизатораштa.

Толамца чакхбаьккхаб юртбоахама техника тоаяра болх совхоза механически мастерски болхлоша а. ПланагІа дІадахача шера гураьхи укх Іайи 45 трактор тоае езаш бар ремонтникаш. Шоаш тІанйца хиннача социалистически декхарта хьежа 23 февралe тоаь балха араялийтар уж ерригa а тракторaш. ХІанз планал совгІа шиъ трактор тоа а дь дІахо дІахьош ба цар шоай болх.

Лакха хьункъам кхебара гетарa лоархІаме да юртбоахама культураш лакха кондици йола фу а тоссаш дІаер. Цудукхьа боккха тархам тІабахийтар совхозе бІаьсти юнча культурай лакха кондици йола фу Іалашдара. ХІанз дукхагІа дар цхьоалагІча класса кондице дІа а кхоачадаь дІаде мара ца дезаш складашка кийча латт бІаьсти юнча культурай фу.

Ха эзхьа йоа ца еш къахьегаш ба кхашка органически удобренеш йоахаш бола механизатораш а. Органически удобренеш хІара участке цун картограммага хьежа яхкара цахаддаш тІахьожам лоаттабу отделеней, бригадай агрономаша. ХІанале 1500 тонн дІадихьад из кхашка. Уж балхаш дІахо дІахьош да.

Хургбола хьункъам дукхагІча даьккхе из кхебеча шаьха говзалах, цар квалификацех тийша ба. ХІьта бІаьсти ду деррига балхаш агротехнически дикагІа йолча ханашка чакхдахара дІархІаме да трактораша шин сменагІа болх бергболаш гІулакх віаштІехьдаьккхар. ХІанз биъ бетта болх бергболча, механизатораш кийчбеча курсашка 25 саг ва дешаш. Уж дийша баьлча цаІ-ах сменал тракторашка болх байтара механизаторий кадраца Іалашъяь хургья совхоз.

Совхоза парткомо, рабочкомо хІанзале віаштІехьъяьхай бІаьстанна балхаш дика хургболча болхлой материальни моральни безам совбаккхара мероприятеш. Юртбоахама культураш дІаюош социалистически ялхь хьалхара моттиг лаьккхача агрегата коллектива царара кара тела ЦІе байракхи ахчан премеши лургья. Цу тайпара белгалбоахарьба кхьча производственни участкашка социалистически ялхь хьалхе лаьцараш а.

Цу ерригача гІулакхаша торе хулийтаргья бІаьстанна балхаш дикагІа йолча агротехнически доацдача ханашка чакхдахеи, тІанйца социалистически декхараш толамца кхоачашдеи.

В. [illegible]

Ачхой-Мартана районa «Самашкинский» совхоза

[illegible]

ГЕТТАРА ЙОККХА КОСМИЧЕСКИ ЭКСПЕРИМЕНТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

ТАСС ХОАМ

Советски космически Iилман техникан мерда кога ла кхиъна Бутт тоххаш. «Луна-20» олучу автоматически станцин полетан программа толамца кхочушъяьлла.

1972 шеран 25 февралехь «Луна-20» олу автоматически станци юхайоьгIуш йолу аппарат Советски Союзан территорехь лаьттахь хиначу районехь Iоьссар. Латта кхачалу Баттан хала тIаьхкачу мохьчу материковин районехь хьаийна баттан грунтан образецаш.

Чоалхане космически эксперимент йир масех этапехь. «Луна-20» олу автоматически станци урагIьлхийтар 1972 шеран 14 февралехь. Космически полет еш 105 сахьат даьккхачул тIехьагIа станци селеноцентрически орбите тIе яьлла. 19 февралехь Баттан лаьрхIа хиначу районехь станци Iойоссале лерхIаш 19 февралехь цуьнан коррекци йир.

21 февралехь московски хенах 22 сахьат 19 минут яьлча «Луна-20» ала автоматически станци кIаьда Iохайр Изобилин Фордан Кризисни Фордан юккъерчу лоаман материковин моттиге. Из дешан толамца кхочушйина Баттан тIехьа чоалхане рельеф йолчу районехь автоматически аппарат Iойоссайра Iилма-технически декхар.

Из Iоьссачул бортовой системин мингаш хьежачул тIехьагIа болх бе йолалийтар телефотометрически устройствоша. Цар йоккъостанца Баттан тIехьа тIе дахкача суртаца йина хилийтар грунтан пробаш хьацца моттиг лаха. Грунт хьалцаз ерриге операцеш йир Лаьттара ена командаш. Грунт хьайоаккхача механизмо бурун а тохар. Баттан грунтан образецаш хье а нийзар, цул тIехьагIа контейнер чу а ехха, айхха дIакъайлар уж. Станцин Баттан тIе болх беча хана станцин йолу моттиг лахаш координаташ хьежар, хьалгIаттара цу кийча а йир.

23 февралехь московски хенах 1 сахьат 58 минут яьлча, Iохоара лагIах платформа дIадарах тарра пайда а эцца, юхайоагIача аппаратаца Баттан тIера гIеттар космически ракета.

Бутт — Латта ала никъ беча зама командне - измерительни комплекса латтарча станцеша радиобулаша станцешка хьажийтар телеметрически информаци; траекторин бусташ а дир. Бертовой системаш полетан фактически траекторин мингаш хьаллар дукха хьачуеннача даьнета координационно-вычислительный центре обработка йир.

25 февралехь «Луна-20» олучу станцо космически ракета Латта оссар космически шоллагIча скоростах. Цул тIехьагIа Латта IочуйоагIача аппаратага хьийзар Лаьттарча радиолокационни средствоша.

Латта юхайоагIа аппарат Лаьттан атмосфера дикъача тIоаманна хьаьчача аэродинамически тормоз техар. Цул тIаьххьарчу участке болх бе йолалийтар парашютни система, московски хенах 22 сахьат 12 минут яьлча Iочуйоагiа аппарат геттара тIоагIа хийса Iоьссар лаьрхIа хиначу районехь, Казахски ССР городо Джезказгана къилбаседанийсайуьхьа 40 километр йолаш.

Хьаьстта хала метеорологически хьоллехь — чIогагIа хьекха мух, дарц, лекха тIа тоIа мерхаш — поисковни служба Iалаштдир Iоьсса аппарат дIахьаьга.

Чоалханерча космически экспериментан ерриге этапаш — Баттан тIе а селеноцентрически орбита а станце яьхар полет, Баттан тIе кIаьда Iохар, грунт хьаэцар, Баттан тIера гIаттар а Лаьттан тIе юхакхачар а программага хьажжа дика чакхдаьлар.

Баттан материковин дакъа тIера автоматически аппарато Iочуена Баттан грунтан образецаш дIачуенинай Iилма тохкамаш деча СССР Iилманий Академие. Баттан кердача районера еннача грунтан проба йоларен цунна анализ ярен шерьорга Баттан Iаламахи эволюцехи йола ямацек.

Баттан грунтан образецашта дахча тохкамий результаташ арайоккхагьа.

«Луна-20» ялача космически станце полето кIаьхка а хьахьехар автоматически аппаратий йоккъостаппа Буттии планеташи талкара шерра торонаш хилар, дуьнен космонавтика исторе юкъе хьаьгта йола оагIув юкъе а йихьар.

ЛАКХАЧА ХЬУВКЪАМА ХЬАСТАШ

Лаьттой мыькон дагIааларе низ тел свеклай овлашта. Свекла хьувкъаяра 20 гаргта агротехнически прием чекхъяьлха ма. Колхозашкех совхозашкех царех эффективни пайда эйрга, дикагIйолча опытага хьажар 25 февралехь йистеьдиноча шекара свеклай хьакъахьарча Ерригроссийски совещание.

Керттерча резервех цаI а лаьтта хIадийнар хьувкъаргдолаш йоадар. Гектара тIе 10 центнер минеральни удобрени йакаро 100 центнер тIакдеташ хьувкъаю шекара свекла.

Республика селекционераша производстена кIаделар шекар доаккхача культура дика хьувкъа тайпаши гибридаши. Совещание хьамаьлаш даьраша йоттаза йиллар кубански ах гибрид — 9-и первомайски ах гибрид — 10-я.

Шекара свекла эггара дукхагIа хьакхьега дезарех я. Уж дукхагIа ахара, продукцега дIадолар доакхара керттера никъ ба кIай даьлин хьакхеоларак чуцарал комплексни механизаци яр. Боахама дакъа къахьегам кIаштIехьбаккхара керттера форма я специализированни звенон отрядаш — иштта вывод йир совещанено юкъе дакъа лоацаш хиннарашо.

Совещание кIашагIтекар прогрессивни поточно - перевалочни способагIа хьувкъам чуцаре опыт, шекара свекла кийчьяре, дIаоттаь лоаттаре, цар дикал лакхьара гIулакхаш къостадир.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ФЕРМАШКАРЧА ТЕХНИКАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Гудермесски районе дукхагIйолча колхозийн совхозийн кулгалхоша ясале леладу хьайбаш кхоабача фермашка къахьегама процессашта механизаци яра болх, пайда во эц болх бе йолалийтача оборудованех.

Районерча 9 эзар бежан чудоалладеш йолча 52 помещенех автопоилкашкара хий меладергдолаш Iалаштъяраш 3,3 эзар бежана лаьрхIа 28 помещенин механизированни хьисапе доакъараш декхаш 3 эзар бежана лаьрхIа 22 помещенин кхо арадоахача транспортераша Iалашъь 6 эзар бежана лаьрхIа 40 помещенин мара яц. Коровникашта комплексни механизаци яра боарам 32 процент, чуоттаь хьаккхарч кхоабача помещенешта механизаци яра боарам 54 процент мара бац. Из бахьан долаш дукхагIдола балхаш фермашка кулгаша ду.

Хьайбаш леладу фермаш механизаце средствашца кийчьяра къаьстта тIехьайнсий «Гудермесский» совхоз (директор нов. Баланов, керттера инженер-механизатор нов. Галатенко, керттера зоотехник нов. Мишустин). 3300 бежана лаьрхIача 19 помещенех автопоилкаш долаш 1400 бежана лаьрхIа 10 помещенин механизированни хьисапе доакъараш лекхаш 400 бежана лаьрхIа 3 коровники мара яц. 200 етт беттача оттаь установка укх шера пайда эцаш яц. Доахан деттара балхашта механизаци яра план 1971 шера кхочушъяьлаш. Иштта мара пайда эцаш яц хьаккхарч лелаеча фермо доакъар кийчдеча ише оттаь оборудовани а.

«40 лет Октября» колхозе (правлене председатель нов. Османов) кхаь коровникаш пхьаьне чу доакъараш декхарг болх бе вокхаш чу — доахан деттара балха механизаци яра оттаь оборудовани дIакъайлай, кхоалагIча коровника чу яхо арайхульа транспортер мара оттаьяц. «Дружба» колхозе (председатель нов. Гереханов) пайда эцаш яц 200 етт баттa оттаь установка. ДIаьгIаьраш кIашагIъдеча хийа тIулиду агрегаташ «Дружба» совхозе ца хилар бахьан долаш концентрированни доакъарш декъа долаш хьувкх хьакхарыщта, доакъараш дукха доаду.

Района боахамашка оттаьяц керда техникех прогрессивни технологин юкъехкахьара, шоай хара механизаце средствах эргайахаш тоавра, хьайбаш леладу фермаш промышленни лардIа тIа ихара перспективни планаш. Колхозийн совхозийн кулгалхошех специалисташех йоакхо яц эпаш йола оборудовани шийн ханнахьа хьатIазцара, машенашца доахан детта мастераши слесараш-наладчикаши кийчбара фермашка оттаьча оборудованена гIулакх дергдолаш районий юкъарча «Сельхозтехника» объединенеца договораш дара.

Районий юкъарча Шалински Нохч-ГIалгIай республиканский «Сельхозтехника» объединенешта (нн. Махмудов, Аверин) Гудермесски района колхозийн совхозийн хьайбаш лелаеча фермашкарча оборудованена техническа гIулакх дари ремонт ярен балхаш яздй леладу, цунах пайда дикагIа эдара колхозлойн совхозий боалхойн Iомабелга кIашатIехьдаккхах.

Гудермесски горисполкома юрта боахама управление керттерча специалисташа нн. Шилинех Лютеровни Iалашдах районе хьайбаш лелаеча фермашка механизаце яра средствах юкъейоалера царех пайда эцарах тIехьожам деттабелга, могийт колхозийн совхозийн кулгалхоша хьайбаш процессашта механизаци яра планаш кхочаш ца яр, шоай оборудованех пайда эцча хана хьурмат ца дар.

Гудермесски электросето (РЭС начальник нов. Мельников) Iалашдац хьайбаш лелаеча фермашка хадданза электроэнерги телга, хIьета из бахьан долаш механизаце средствах каст-каста пайда эца йиш йоацаш юс фермашка.

«Гудермесский» (нов. Беланов), «Дружба» (нов. Жуковский) совхозий, «40 лет Октября» (нов. Османов), «Дружба» (нов. Гереханов) колхозий, Гудермесски горисполкома юрта боахама управлене (нн. Волков, Шилин, Лютеров), районий юкъарча «Сельхозтехника» Шалински объединене (нов. Махмудов) кулгалхой декхарийла бaьб Комитето тоьхкинча гучадаьха кхоачамбоацараш дIадаха, хьайбаш лелаеча фермашка къахьегама халача процессашта дIахо механизаци яра 1972 шера план кхочашъелтех боля бе дIаоттаьча оборудованех ма могга дикагIа пайда эцар Iалашде.

Цу деша чакхдаьхача, гIулакхий, царех хьалхшарий хьакъахь 1972 шера июле хоам болбе Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитетага.

Лакхе бийцача кулгалхошта дIахойтадда, хьайбаш лелаеча фермашкарча механизаце средствах пайда во эцлга дIадаккхара цар дIахо гIулакхаш чакх ца доахе, уж йаьха санна бехке бергбола.

Теркаме эцалда комитето тохкам баьчул тIехьагIа фермашка кIашагIъелла латта оборудованех, цу дакъе «Молокопровод-200» яха доахан детта установка а, болх бе йолалийтай; балхашта комплексни механизаци яь хургйола йиъ коровник лаьлла 1972 шера план а оттаьй, хьолъаь йолхаргйолаш а я, доакъараш кийчдеча ише оттае кердача оборудованена заказ даьд аьнна «Гудермесский» совхоза керттерча инженера нов. В. С. Галатенкос, механизаце средствах пайда эцача Комитето тохкамбаьчул тIехьагIа хьагучадаьха дерриге кхочамбоацараш укх гаргарча хана дIадоахаргда аьнна «40 лет Октября» колхоза керттерча инженера нов. Б. Пашаева, укх шера I квартале оборудовани кIашагIъелла ергъа ерригача производственни процессашта яь комплексни механизаци а йолаш йолча 200 Iатта лаьрхIача коровника чу, хьайбай фермаш хица Iалашьяра артезиански гIувнаш иха документаш кийчъергья аьнна «Дружба» колхоза правлене председателя декхараш кхочашдеш волча нов. В. А. Досаева, укх шера I январе дена районий юкъарча «Сельхозтехника» объединене кIашагIъелла кадраща кIашатIехьаьккхаш Гудермесски района колхозийн совхозийн фермашта технически гIулакх делга тIадиллин йола дитейно-монтажни участок аьнна районий юкъарча Шалински «Сельхозтехника» объединене управляющий нов. У. Х. Махмудовех «Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIай республикански объединене председатели заместитела нов. А. П. Аверинех хьайбаш леладу фермаш электроэнергех дIехедаелга укх тIаккхьарча хана кIезигденна, фермашта хаддана электроэнерги телара де дезар дерда ше аьна Гудермесски РЭС начальника нов. Л. А. Мельникова даь хоамаш.

Гудермесски горисполкома юрта боахама управление вокххагIволча инженера нов. Шилинах цу управлене вокххагIволча зоотехника нов. Лютеровнех дIахойтилда яр оагIонтахьара хьайбаш лелаеча фермашка халача балхий процессашта механизаци яра планаш кхочашъеча лоаттабеш тIахьожам бошилгех фермашкарча оборудованех пайда во эцаш хилар могийталгех. Фермашкарча машенех оборудованех пайда дикагIа эцара кхы тоа ца долийташ де дезар деттех хьайбай фермашта механизаця яра планаш кхочашъяра лоаттабу тIехьожам чIоагIбелгех хьадеха дезарга.

Теркаме эцайла укх пятилетка районе дерригача боахамашка хьайбай помещенеш хьалъяраш царна комплексни механизаци яраи план оттаь а кхочашъергйолаш а я аьнна нов. А. З. Шилина яь заявлени. Юрта боахама управлене Iалаштдергда колхозийн совхозийн хьайбаш лелаеча фермашкарча ерригача оборудованех бизза пайда эцилга, хIьета иштта де доагIар дергал 1972 шера хьайбай боахамерча халача балхий процессашта дIахо механизаци яра план кхочашъяра.

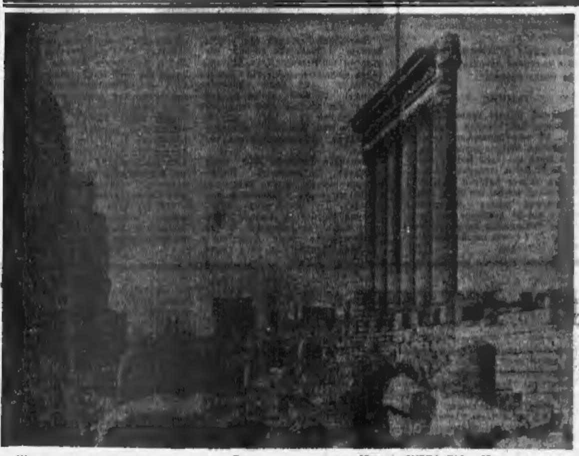

Ши эзар шу хьалха эггара а къьнагIчарех йолча Баалбек яхача ливански городе Бекаа яхача хонача атагIа хьалъь хиннай Юпитери Вакхуса яхе храмаш. Цу античи культурах дисача Iалаьмате доккхийча памятникий хозалох, куцох гIаккарвоакх.

СУРТА ТIА: Юпитера храмеваш, агIийса колоннаш.

ЧТК — ТАСС сурт.

ЦIе байракх еннай

Укх деношка 1971 шера IV квартала йоьча болха итогех 1700 сом хьалхара ахчан премии РСФСР хьун боахама Министерствай хьуш, кхьате, ахчах вIашаш еча промышленноста профсоюза ЦК-ан дIа-юха техе ЦIе байракх хьаьнаьй Ведана хьун боахама. Цу боахаме хьалхара моттиг Малхетински лесничество лыккхай. ЦIе байракх дIалуш гулбеннарашта хьалхашка йоацаш боаххаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай хьун боахама управлене начальника Е. П. Матвеева. Хьун боахама дикагIа болча белхлошта Сийлен грамоташ елар. Царех ба тракторист С. Мусаев, шофер У. Ахмадов, хьу тедар А. Абдулаимов, кхыбараш.

Шоай къахьегамо даьна жим царах баркал а оалаш СССР хьаьь 50 шу дизара сийна кхы а дикагIа къахьега дош делар Ведана района хьун боахама коллективо.

А. ЧАХКИЕВ.

Москвичий инициатива хьаллаьцай

Вай махкарча предприятешка чIоагIа къобалбаь хьаллаьцаб В. И. Ленин ваьча денна СССР 50 шу дизаран хетадаь массови коммунистически субботник 1972 шера 15-ча апреле дардх йола москвичий почин. Цу дехка кийчо а ет къахьегамхой коллектившка хьадда доле декхараш тIаийду.

Ленинградерча «Русский дизель» яхача завода цехашка собранеш хилар, цига йийцар апрель дезача дийнахь ударни болх бера кийчо ира йола программа. Цига къамаьл даьча-формовщика Т. В. Гарусова дийцар дукхагIа къамаш дахача Дикъе коммунизм бахьанцо къахьегаргдиларех. Предприяте литейщикаша, аьлар цо, декхараш тIаийцад 15 апреле тIехдика 30 тоннал чухнахьь йоацин оттахалаш аракена. Цу дийнахь планагIе лаьрхIачул совгIа 200 сома мехка продукци кийчъе лаьрхIад Ленинградски «Красногвардеец» яхача объединене механико-сборочни цеха новатораша.

Къулбехьен - Малхбузен межелаькъехоштe цIакъе эггара хьалха москвичий инициатива хьаллаьцар Дарница яхача локомотивни депо къахьегамхоша. Цар декхараш тIаийцар субботник долча дийнахь Дарницера Казатине кхачалца кхоадача электроэнерги чотех беза кхьь тIаболе 60 поезд дIа-юла йита, общественни хьисапе 4 тепловоза профилактически ремонт е.

Ашхабадерча локомотивни депо коллективо лаьрхIад цу дезача дийнахь локомотива секцеши дизелаш ремонт е, иштта 2 бIаь узлаш агрегаташ ремонт е. ТССР 20-шера кIоргIча машинашъеча завода коллективо декхараш тIаийцад планагIа лаьрхIачул совгIа 5 эзар сома мехка продукци аракеца. 3 бIаь газовни плитa кийчъергья цу дийнахь «Красный молот» завода коллективо. 1300 тIаьккхахь дуккаду бирикъа дергда трикотажни фабрике.

(ТАСС).

КЪАЬСТТА БРОШЮРА

Политически литература издательства арахийцад Советски Социалистически Союз хьаьь 50 шу дизара еча кийчовах бола КПСС ЦК сомама текст тIайола брошюра.

Дукхача а терамах арахийцад из брошюра.

(ТАСС).

Грозненски опытно - экспериментальни завода монтажника Грибоедова Таиса Георгиевна карагIдаьлначох кхоачамбаь Iеш оалал йоацац из. Заводерча монтажникашта юкъе эггара лакхагIа балха разряд я цуй. ХIанэ пятилетка гоалал Iомаец а из. Цхьанне сахьат доацаш кул цо кийчъя продукци, цудуль тIахьожам технически отдела тIахьожам боацаш дIаеш цуй продукци. Общественни балха тIа а дика лакъа лоац цо. Из я Старопромысловски райсовета депутат.

Сурта тIа: монтажница Т. Грибоедова.

М. Пенова сурт.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ: СОЦИАЛИЗМ КЪОВСАЕННАЙ КАПИТАЛИЗМАЦА

Вахара хьал лаккдара лард

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ экономика сихача тоIнагIа дегIаухача хана тIа-тIа дукхагIа мишаду экстенсивни болаш йола халкъа боахам дегIаккхуаь факторашь: кIезигагIа кхы тIа а болхлой шин, капитальни вложенеш, иштта раш юкъеахийтара торонаш. Хьалхарча планe уттаю общественни производства эффективность лакхъяра проблемаш. ДIаухийтача къахьегама, материалий, ахчан кIара единицаш лоархIаш дикка йоккха дика арaгIьа производствани къамаш доходен объем. ХIьта из кIаштIехьдоаккхалургда продукце дIалоаца металл кIезигдарца, бедалах хьайоаккхалург мел йола хIама хьеккхарца, керда техникех технологи юкъеккахьарца, продукций дикагIа хилийтарца, и. кх. дI.

Капитализма эффективность кестаеш болча малхбузехьарча хьабола экономисташа дувцача карцдолчоа дукъала, фактаца дуьц; социалистически строй хьалхара моттиг толаме лелаю беррига пахьа дукъа бедалаш, оборудованех, къахьегама ресурсех, капитальни вложенех пайда дикагIа эцара гIулакхе. Из а — советски экономика масштабаш кхьан хаина шер а ен.

ИРСЛАГIА советски пятилетка (1971 — 1975 шераш) чакхйоалаш керттерча производствени фондий объем Советски Союзе цхьан ахалон хIапа лаь аьнна лакхлургья. Дукха ха йоацаш арабаьккхача 1971 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен жлаш кхочашъярах болча СССР ЦСУ хоама тIа йийцача пятилетка хьалхарча шера итогаша баккъду уж планаш реальни хилар.

Цхьабакъда, кхьметта мелла экономически потенциал алхха шие цхьанне а яьергйолаш из лакхлушлоека а, дехкар оттаду балала материалех, оборудованех кху а дикагIа пайда эца. ХIане?

Советски экономика масштабаш миштай аьлча, нагахьа сонна ерригача производственни аппарато хьал хьалур алхха цхьан, кепига алсамдаьккхача, мо кхы тIа а 4,5-миллиард совгIа сома мехка продукци лургья, материальни сфере производстве болх беча беррига болхлой шин дийнахьара къахьегам кхоберга. Цу ахчах хьалхе йиш хургья кхо миллион совгIа цIа беха город.

КПСС XXIV съезде къаьстта бедгалдаьккхад производства эффективность советски халкъа вахара хьал дIахо лакхдара лард хилар. Цунга бода шиъ дIаболалу капитальни вложеней эффективность лакхъергара, эггара хьалхарча аргIанна проектироване дикал лакхъергара. Цу дакъе карагIдаьнна дикиц хIамаш делаш ба Советски мохк. Кхоачам ба, Братскиа Красноярскии гидроэлектростанцей, Москверча Останкински телевизионни центра, город Тольяттерча Волжски автозавода, Камски автомобильни завода башха - дикача проекташ цIераш яьхача. Дагадохийтача кхоачам ба, малхбузехьарча фирмашца нийсйича Египтерча Асуански гидроэнергетически комплекса советски проект мел беркатегIех пайданагIйа хиний. Уж ерригаш а болгалйоал лакха эффективни конструкцешка, материалех пайда эцилга, гIирсаш хьалдара хаилц лоацьелга дукхе а кхухьаш кхочашъяьча технически решенеш боарам лакха хиларца. ХIьта хIанзара ина болен балха оcсарле лакха болен установкаши технологически комплексаши йолча хана гIирсаш хьадеча/ кирдаеча хIара дано дикка алсамдоах арахецача продукце лоархIамегIара тайпаш. Масала, йоккха доменни пийшк хьалтъ яккхара за вияда цхьа ди лоацъаро кхы тIа а 8—10 эзар тонн чон ду. Шера 6 миллион тонн мекхдаьтта чакхдаха низ болча комбинированни установкага цхьан дийнахь дукха совгIашашагIа йоацаш 300 эзар сома мехка продукци йоалаургья. Капиталовложеней эффективность лакхъергйола лоархIаме резерв я керда хьалъеча мощносташтех шеръеча, модернизаци еча къахьача мощносташтех юкъе уж дикагIча тайпара дIа-юха нийсъяр. ХIанз дикка дукхагIа тIаерзаяь капитальни вложенеш болх беш йолча объекташта. 1971 шерро я СССР-е болх бе йоласиннай 400 гаргга керда йоккха промышленни предприятиe бIаьш керда производствашш. Царех а иштта ахаш хида мегаш яраш халкъо леладу товараш хьаду предприятеш я.

Эффективность тоаергйоалцхьаккха никъ — производстве технически боарам дикка лаккхбар. Къахьегама кечалаш 1,6-зза дукхагIа хьаергъя кердача пятилетке. 25 эзар гаргга хьа а ерригьа, 10 эзар совгIа хьае йола а ергья керда, балха осcарле лакха йола, кхоме, тешаме машенаш, механизмаш, аппараташ, прибораш. Масала, 1971—1975 шерашка арахийцача металл тедача станока балха оcсарле 20 процент лакхагIа а дIаеххача пятилетке арахийцача станокачул. Тай хьувзача промышленностерча кIийнаш доацача аппаратий установка йиш хулийтаргья укх пятилетке а дена дахьри деча промышленностера къахьегама оcсарле диазза лакхъе. Уж тайпа масалаш боарам боацаш доаладе йиш яр. Цхьабакъда, лоархIамегIа да кхье тенденци белгалъяккхар: мелла ерригa техника кердайоаккхаш латт. Цу тIе а дикал лакхъалара хьежца лакхлургья цун балха оcсарле а, хIьта цо, бухоацача кхьачача, йиш хулийтаргья ерригача социалистически производства эффективность лакхъе а.

Цхьабакъда, техника боарам лакхбарах ах гIулакх мара лаьдахар дац. Кхы кIеаигагIча лоархIаме дац цунга бу ма лу болх байтар, цунах пайда эцара коэффициент лакхъяр. ХIьта цу дакъе а кхелагIча пятилетка хьалхарча шерро я дикка толамаш даьхад советски промышленноста къахьегамхоша. Ер да алхха цхьа масал. Донбассерча, социалистически Къахьегама Турпала Стрельченко Ивана кулгалдеча шахтерий бригада пхезза йIаьхъяьй горни комбайно болх бу гарантийни ха, батта 170 эзар тонн совгIа кIор баьккхаб, цу тайппара керда дуьнен рекорд а оттаеш.

Къахьегама чIоагIа механизаци яьча хана цу толамна бахьан физически низ вдсамбаккхарца дувзаделла да аьнна хетар, советски къахьегамхошта карагIдаьннараш дукхагIча хана доазол декъе цабезараш иштта лархIа гIертам ма хиллара, дудкьал корта боацаш хургдар. Дерриге бахьан есиех латт аьлча, из латт, агрегата балха цIена мараши ха горняки бригада кхоазза алсамъяккха кIаштIехьдаьнна хилларах, цу тайппара техникех боккъонца дае санна пайда иштта эца безаш хьа а хоаккаш.

Боккъонца физически е першоначальни дукъ йоагIа тIабиларa чотах къахьегама эффективность лакхъе гIертац СССР-е. Цудукъа керда механизаци юкъейхулдаьра керттера мелах къахьегамо оcсарле лакхъярах лаьтта да Iеш, къахьегам атта баккхарах а латт.

Алхха эффективностa хьоаххал совгIа кхы а да хIама а хала кIаштIехьдувлаш дола экономика социальни результативноста хьокхоаман. Ма дарра аьнне из я цун эффективность, социализме экономически потенциал лакхъяро даккха хьал-торо лакхъерга вуг, буржуазни общество экономически гIулакхаш тоаделга дукхагIча хана къахьегамхоша ирача классови къовсаме хьадоахаш долча хана. Общество социалистически хьисап долаш йолча хана шийн кхоане бахьан долаш, шийн материальни перспективаш бахьан долаш, шийн берий кхоане бахьан долаш сатийса ца сег. Болх боацаш висара ккерам латтац цунна тIа СССР-е, массаза а яхар мо, балхо лех саг, саго из ца а дехаш. ХIьта цо сага догъоттайт общества дукъа кхы а дикагIа болх бе.

Шийх мехка да лоархIаш ше хиларо дIаухийтача бедален материалийн хьурмат ца дича зарговоацача кхоачаву советски къахьегамхо. Дерригача халкъо хIамай кхомбара йоакхо яро йиш хулийтаргья 1975 шерале халкъа боахаме 10 миллион тоннага кхочалца Iаьржача металлий прокат, 50 миллиард киловатт - сахьат гаргга электроэнерги, 40 миллион кубометр дьуп материалаш, 50 миллион тонн гаргга условни доагор кхода. Изаал кхоль хIамаш низ болча Братски Красноярски шин электростанце шера йоаккхача электроэнергена, советски металлурге флагмане — Магнитогорски комбинате шера хьаеча проката, цхьана лаьрхIача Бакун Грозней шера доаккхача мекхдаьттана, Красноярски краен Иркутски областей шера кийчъеча хьунаь нийсса я.

Советски предприятей балха технико - экономически хьокхамаш пятилетка хьалхарча шерро а дикка тоадийнад, хIанз из шеко йоацаш, халкъа хьал-торо лакхъе кIаштIехьа а деллийтад. Масала, цу процент дIаоттабенна электростанцеши дIаухийта кIор, торхI процент дукхагIа боах шахташка кIор, дукхка дахьоквий мрадильни тайкхи оборудоване балха оcсарле.

Иштта арайоахаш тоаш советски общества материально - технически база. Наьха хьал-торо дIахо айара тешаме лард а кхоно дIаотташ латт социалистически экономика эффективность тIа-тIа лакхъелга.

Альгимантас ЛЕБЕДИНСКАС,
экономически Iилманий кандидат.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагIув. 29 февраль 1972 шу.

«СПОРТЛОТО» НОВКЪА ЙОАЛАШ Я

Яр шу доладуш Нохч-ГӀалгӀай, ДаьгӀастан, Черсий - Балкхарой, Къилбаседа - ХӀирий вошал долча республикашкарча къахьегамхоша дехарах вӀашагӀъеллар «Спортлото» Къилбаседа - Кавказски управлени. Спортивни лотерейн кертерча управлене кхьхаташ кхиьхийтарашна хеттар, мацца йиш хургъа тиражигарча наьха «Спортлото» кхаж тоссача дакъа лаца, аьлла.

Къилбаседа - Кавказски зональни управлене начальника А. П. Дригалова хоаам бу вай республике баха нах укх шера 20 марта бархӀалагӀа кхаж тоссача дакъа лоацаш хургхилара.

ХӀана из спортивно - таьрахьий лотерей бокъонца эрригсоюзни а хиниа дӀаэттай. ДӀааьлча кхоачам ба, вай мехка 136 городе цунах ловзаш хилар. ХӀара тираже кхаж массала тасса дӀадоаржаду пхе миллионал совгӀа лаьрххӀа дола карточка.

Керда лотерей йолаенна цхьа шу совгӀа хила мара еце а, цунца дакъа лоацачарна Ӏадаьмате дукхаезаенний из, хӀара иттлагӀча дийнахьа кхаж тоссаш а, из деррига гӀулакх сабаре, тешаме, чакхдоалаш хилар а бахьан долаш.

«Спортлото» йоваа вӀалла хала а дац. Дукхахбараш лайза иа хургбий, вешта, довзаш долча лотох. Яра нэзаморг да, дукха хӀама да эшаш. ЛаьрххӀа долча карточка тӀара алх оагийг бехтая а дийя хьа кхаж боагӀий хьожа мара везац.

«Спортлото» ловзаче дага хьаба деза шиш да мел дезар: къаьстта чӀоагӀа укха тӀалхийта еза карточка тӀа белгало еча хана, лаьрххӀа йолча яьшка чу из ӀочукхоссӀа деза ха хӀара 8. 18, 28-гӀа деношка хьдда долча сахьатага кхачалца. Цул тӀехьагӀа Ӏочутесса билеташ кхажа ювъе долхац. Цу тайпара, цига де дела гӀулакх из деш висар кхажа юкъера воал.

«Спортлото» дӀадалар укх тайпара хилар. Физкультурникаштей спорт езараштей дагайоагӀа хург из йий 1964-чеи 1968-чеи шерашка хиина Олимпийски ахчан - хӀамай лотереяш. Цу лотереях баьнна пайда Олимпийски ловзаранта спортивни гӀирсаш хьалдара а цига вай спортсменашка дакъа лацийта а хьожабир.

Мехка физкультурей спорти дегӀайолаеча дикка рузкъа ши. Цудухьа СССР Министрий Советерча физически культуранеи спортаи йолча Комитето спортивно-таьрахьий лотерея каст-каста е лаьрхӀар.

Зональни управлени Грозие хӀана яьй аьлча, Нохч-ГӀалгӀайчен республика столица географически хьалашка диллача аьттув боламагӀа я. Цул совгӀа йоккха промышленни центр а я. Филиалашкара укхаза хьаухаргда карточкаш.

«Спортлото» карточкаш къилбаседа Кавказа дохна доладургда 10 марто. Грозне мара доххаргдац 30 кепиг мах бола карточкаш. Уж нийде йиш хургъа шоай республикашкарча физкультурни коллективашка, уж общественни дӀадоаржадерашкара, «Союзпечата» киоскашкара, спортивни товараш дохкача тукашкара. Карточкаш, цар тӀара белгалонаш яь яьлча, Грозне лаьрххӀа йолча яьшкашка мара Ӏочутовса йиш яц.

Масала, городе е юрта вахача саго карточка яц. Цхьа ший бое бола дикъаьна билет да из. ХӀара карточка цхьатарра кхо дакъа долаш да, «А», «Б» «В» аха литераш мара башхале йоацаш.

ХӀарадар клеткаш тӀайолаш да. Уж шовзткъеи нийс я, хӀаране чу спорта цхьа тайпа белгалдеш номер тӀа а йолаш. Карточка нийцача царех шийна хетта спорта алх тайпа — алх клетка белгалъю. Къедламца е авторучкаца карточка кхаь а дакъ тӀара цхьатарра дӀайолаю цо ше белгалъяь номераш.

Карточка «А» литер йола дакъа шийна а дите нох шит. ВӀашагӀдоаллаше аьшка чу Ӏочукхосс. Бенталлена метта да диса дакъа, цу тӀа а ловзарв бокъонаш а.

Карточка лораде дезаш ахчан документ да. Цу тӀара ше хьальр дӀадоаде, керда белгаш е гӀорта мегаргдац.

Кхажамех бола хоам бергба газеташа, радиос, телевидене.

Оаша белгалдь спорта алх тайпа нийса хуле 5 эзар сом кхаж баргба цун. Пхиъ нийса хуле кхаж кӀезигагӀа боагӀа. Вешта кхаж-м дий, кхоъ нийса хилча а боагӀа. Кхажамех доагӀар хьаэца йиш я тираж хиина итт де даьнча денз тхьаь итт де даллалца, цу гӀулакха белгалдьйча Грознерча сберкассашкара.

Кхаж барга догдоахилга я. ХӀана аьлча вай мехка хиннача 36 тиражагӀа денача кхажамех сберкассашка дӀадекнар ши миллион сом гаргга ахча да. «Спортлото» чемпион лоархӀаш я хӀоалехьа цхьайтта эзар сома кхаж бена киевски хьехархо Мельниченко Любовь.

Карточкаш дӀадоаржадаь, дехха хьаӀайначох нийсса ах ахча пайда хиле дус Нохч-ГӀалгӀайчен физкультурни организацига. Вай тӀа хургдоача пайдай чотах вайцига хьалъеш я Къезеной-Ӏам тӀара йодаш хехьара йола олимпийски база. Цу ахчах хьалъергья тӀера кхьаьа наьх деш лувча бассейн, эгаьыкхэ тоаергъя Орджоникидзе цӀерагӀа стадион, кулг харарча ловзаранта йола ДСО «Спартака» манеж.

Лотерейх боалача пайдах дикка рузкъа дӀадахийта лерхӀ эрригсоюзни я хулен халкъашта юкъерча а арене шоай хьинар гойта вӀаштӀехьдаргволь тӀехдика говзал йола спортсменаш кийчбара, мехка олимпийски гӀирсаш хьалдара.

Спорт дегӀайоалаяра тӀехьа са латташ миллионаш нах ба вай мехка. Цун маӀан фуд аьлча, хӀара карточка мел ийцачун а аьттув боалаш из хилар да. Из деррига а вайна лаьрхӀа да.

Аьттув бойба шун!

Г. ГЕОРГИЕВСКИЙ.

СПОРТА ХОАМАШ

ШАХМАТАШ

Грознерча шахматни клубе дӀайолаьй Нохч-ГӀалгӀай АССР хӀаране ши-ше хьалхара моттиг яккхара йола маӀача наха юкъера шоллагӀча группа ахфинальни шахматни яьаш. Турнире дакъа лоацаш ва мастерала бархӀ кандидат, алх цхьоалагӀа разряд йола шахматист.

ПиъллагӀча турс ниакъала а. санъердаме я яр «Труд» ДСО чемпиона Х. Ведзижева В. Белозеровна ловзаль парти. Ведзижева, массала е сенца, атакашиа дӀодоладир ловзар. Белозерорна маганзар йоагӀача тайпара дукъеле е, хӀаьта тӀеххьара е ше нийша хилароах мукӀараа а дир.

Мастерала кандидаташ А. Хамти В. Гвозденкийи ловзаш котадо къалхорчуига кхаьчар.

ХӀана пхи тур чакхъьнначул тӀехьагӀа турнире хьалхарча моттиге ва мастерала кандидат вола А. Лемешевскеца цхьаккха а кот ца воалаш лайза А. Хамт. Цун 3,5 очко я.

Цхьаш хаина чакхйоаккхаш я ахфинальни хьалхарча группе ловзаш болча шахматисташта юкъера турнир а. 12 тур чакхъяьнначул тӀахьагӀа хьалха латт «Спартакашара» кандидатала мастер вола А. Мордасова цхьоалагӀа разряд йола А. Пашаеви. Цар барх-бархӀ очко я.

ШАШКАШ

Шахматни клубе ишттa чакхйоаккхаш я Нохч-ГӀалгӀай республике хьалхара моттиг яккхара йола мехкашта юкъерча шашкаш ловзара IX чемпионат. Пхи тур чакхъяьнначул тӀехьагӀа хьалхара моттиг лаьккхай «Локомотив» ДСО спортсмена, мастерала кандидат волча Н. Шикарбеева. Иньъех 3,5 очко я цун. Спорта мастер волча Н. Петрова, цхьоалагӀа разряд йолча А. Докписна (шаккъа а «Спартакера»), мастерала кандидат волча В. Гандулаева («Труд») шишеи ахи очко я. Яьаш дӀахо кьош я.

В. ЛАНСКОЙ.

КӀАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

«Труд» ДСО классически хьисапе кӀалтохаргах латара спортсменаш кийчо еш ба шоай общества Централни Совете къалхара моттиг яккхара йолча яьшкиа дакъа лацара. Чемпионат чакхъяргъя г. Орехово-Зуеве хьалагӀа марте дена иттлагӀча марте кхаччалцеи, г. Туле иттлагӀча марте дена кхойттлагӀча марте кхаччалцеи.

ТОПАШ КХУВСАР

ДОСААФ Грозненски спортивно топ кхувсара клубе чакхйоахеш я Нохч-ГӀалгӀай республике хьалхара моттиг яккхара йола топаш кхувсара яьаш. Уж хетаяй Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотеи 54 шу дизара. ЗӀамигача калиберни «стандарте» хьалхара моттиг яьккхар СССР спорта мастер волча В. Качанова. Цун результат — алх бӀаьннех 554 очко.

Топчаш кхувсачарна юкъе хьалхара моттиг яьккхар алх бӀаьннех 537 очко яьккхача спорта мастера А. Цикиалова.

ВЕЛОСИПЕД

Вай республика «Спартак» общества велосипедисташ кийчо еш ба «Спартак» Централни Совета хьалхара моттиг яккхара хургйолча яьшка дакъа лаца. Спорта мастераш А. Карякин, В. Авако, В. Тисенко, В. Абазов хӀанз кийчо еш ба г. Ферганерча тренировочни сборашка.

ВОЛЕЙБОЛ

«Труд» общества Нохч-ГӀалгӀай Совета спартакиада чакхйоаккхаш я. ВолейболагӀа йолча маӀача наха юкъерча яьшка хьалхара моттиг яьккхар «Красный молот» завода спортсменашка. Кхалнаьха командашта юкъе котало яьккхар химкомбината волейболисташа.

Спартакиада чакхъяргъя мартеапреле чакхъяха дьардӀача туризмагӀа йолча яьшкаца.

ТЕННИС

«Красный молот» завода спорта Дворце чакхъяьккхай теннисах йола VI республикански берий спартакиада. МаӀача берий командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхаьо № 41 йолча юкъерча школи команде, хӀаьте йиӀигий командашта юкъе котбаьлар № 2 йолча юкъерча школа дешархой. ХӀаране ши-ше хьалхара моттиг яккхара лайзараштта юкъе котало яьккхар № 2 йолча школа дешархочо С. Негинена.

Лиознова Татьяна жӀа шерра йовзаш я советски довзол дехьарчен кинематографена. Цо оттаьа фильмаш чӀоагӀа безам тӀабодаш да, шоай тайпарен къаьгаи говзала леташ гу цар тӀара. Уж зрителашта дика довзаш дукхаедавали да. Уж — «Евдокия», «День памяти», «Геттара Ӏуйрийна», «Пиошкхера кхо тополь».

Лиознова Татьянас 1949 шера тӀехдика йистеньеккхай Эррегсоюзни паччахьалкхен кинематографе института режиссерски факультет. Цу шера дена тахаьалшиа Москве М. Горьке цӀерагӀча киностуде режиссер я из. Коллективаш юкъе лоархӀаш я Татьяна Михайловна, цхьа сакхь, дукхаэза а партиона членала хийржай, из. Гаргакхоачаш латта Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха Де — 8 март кердача балхана — «ВӀиьстанара вурийтта мгновени» яха дукхаеча, сереск латта телевизионни фильм дакхъйрна лоаду РСФСР искусствай заслуженни деятела, талантливи режиссера Т. М. Лиознова. Кердача дента зрителашта дуцаргда Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема шерашкарча къонахчей долча советски разведчика хьалхчен кхерамечен миссех.

СУРТА ТӀА: «ВӀиьстанара вурийтта мгновени» яха фильм доаккхача. Кинокамера хьалхашна а режиссер Лиознова Татьяна.

ТАСС фотохроника.

А. А. БЕЛОУСОВ

Кхелхав 1951 шера денз КПСС член вола туризмаи экскурсешти йолча Нохч-ГӀалгӀай областной совета председатель Анатолий Александрович Белоусов.

А. А. Белоусов ваьв 1930 шера Нохч-ГӀалгӀай АССР Советски районерча Советски яхача юрта гӀулакхерча саго дезале.

1944 шера ше къахьега волавеча денз хӀанзалца спортивни организацешкеи профсоюзни организацешкеи кулгалдечен хержа уттавечен балхаш тӀа хиннав из. 1965 шера денз нох Белоусов болх бел вар туризманеи экскурсешти йолча Нохч-ГӀалгӀай областной совета председатель волаш.

Анатолий Александрович Белоусов вай республикера спорти туризми дегӀайоалаяра ший низ хьинара кхо ца дещ вола кхетаме кулгалхо, хӀама карагӀдола организатор вар.

Беркате къахьегаш, общественни гӀулакх дика леладеш, вехаш Ӏимерза, дика хьдарах массане а сий доре хул. Дукхалча хана дага дӀатаргда из вовкъосташта.

Новкъостий группа.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 февраль

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.40 — Демарханта, Чемпионий кубок яшна. 10.30 — «Дядя Ваня» яха художественни фильм. 12.00 — Телевизионни документальни фильмий программа: «Ялата чаш», «Кха», «Цхьаи юттара баракч». 12.45—ДӀалокх «Сийна экран» яхача эстрадни оркестро. 15.30 — Шахмати школа. Шахматистий - [illegible]. 16.00 — Кердадараш. 16.30 — Передачай программа. 16.35 — Николай Островский. Литературни сурт. 17.10 — Дешарвасна, «ХӀама хер доаарий турнир». 18.00 — Телевизионни кердадараш (гӀалгӀай, эрсий меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала). 19.00 — Миллионий ленински университет. Тайп-тайпарча мехкашна социализм хьалъера юкъара законе боарамаш хоадам бола исторически башхалон. 19.30 — Дунен халкъашта юкъера программа. 19.40 — Советски сага долча беркита. Юртарча торговле балхах. 19.50 — Лермонтова цӀерагӀа долча театра спектакль. 21.00 — «Хаа». Информационни программа. 21.30 — Спектакль дӀале яхьар.

1 март

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Беришта. «Хьабела фильга». 10.15 — «ТӀеххьара воланиа» яха художественни фильм. 11.40 — «Коммунисти хана». 12.10 — Къониал — эфире». Мастерий гороси. 13.15 — Симфоние мехка гӀолла авкъ бар. 14.15 — Пензе кхоаза вӀашагӀкхетар. Хьалхаре передача. 14.15 — Кердадараш. 15.30 — Передачай программа. 15.30 — Верак доьлтен ноанцоттен. 17.30 — Спортивни хроника. 17.40 — Телевизионни кердадараш (эрсий, нохчий меттала). 18.00 — Хоамаш, реклама. 18.05 — Демарханта, Фильм. 18.20 — «Тхо коммунисташ да». Телевизионни очерк. 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Ялат лаладерий ВӀаьстанара йоаххалаш. 19.30 — «Белорусски вокзал» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаа». Информационни программа. 21.30 — «Доврага в балета хьакъехьа. «Гамке Улецова» яха хьалхара передача. 22.30 — «Догам». Киевера передача. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

29 февраль

6.30 — «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Сердало» газета обзор. 8.05 — «Уж тхо. Кагирзай дав кхоча кхайле концерт (эрсий меттала). 9.15 — «Коммунистически Ӏахьегима школаш къамаьла дерзда вай» яха передача (гӀалгӀай меттала). 9.30 — «НохчгӀалгӀай мелешир советски сага юкъесибата» яха. музыкальни передача (гӀалгӀай меттала). 16.05 — «Индустрий бохка гӀа» (нохчий меттала). 16.20 — «Массово-политически балха лоархӀамера торо» яха беседа (эрсий меттала). 16.35 — Ашарийи. 16.45 — «Вай индустриальни мохке (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Школьни глобус» яха радиожурнал (эрсий меттала).

1 март

6.30 — «Юртбоахаме хьоший кӀирна» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Ленинная смена» газета обзор. 8.25 — СССР вӀашагӀъяьлла 50 шу дизарга. «Ловзашка сердало» (гӀалгӀай меттала). 8.40 — Даьхенна вола Нохч-гӀалгӀай иллеш (нохчий меттала). 9.15 — СССР вӀашагӀйоллар а дегӀаяр а ленински каший политика ботъйяр да» яха беседа (нохчий меттала). 9.30 — Чайковский. Хьалхара концерт. 15.05 — Халкъа тӀеххьакем бола бел ба (нохчий меттала). 15.30 — «Юртара вахара» (нохчий меттала). 16.35 — Нохч - ГӀалгӀай индустрия. (гӀалгӀай меттала). 16.50 — Ашариш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 19.30 — СССР-а 50 шу дизарга Къилбаседа Кавказа халкъий творчествах йола литературни передача (эрсий меттала). 20.00 — «Кагирхой вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала).

«Сердало» газета редакце коллективо чӀоагӀа хало а хеташ кодам бу редакце болхлочунга Р. М. Яндиевайга цун воша

ЯНДИЕВ
Махьмада Салман

цӀаьхха кхелхарах.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

КЛАССОВИ ТӀЕМАЙ ФРОНТ ШЕРЛУ

Классови къовсам чӀоагӀагӀа ирбаларна белгала да хӀана капиталистически дунен тӀара хьая. Дукхача къахьегамхоша шоай бокъонаш лорае выступленеш ю Малхбузен Европе. ВӀашагӀкхийттача Штаташка, капиталистически кхьча паччахьалкхенашка.

США чаккхалар мехка истолчух эггара дукхагӀа дӀьйаденнарехи чӀоагӀагӀарехи хинна монополешта болхлошта юкъера дов. 134 дийнахь лаьттар 24 порт практически социешт малхбоалехьарча форда йистерча 15 эзар болхлочо ю забастовка. Предпринимателий хьитташ хьал а дуццаш, правительство гӀийртар боахлой низагӀа балха тӀа боалабе. Бакъда, Ӏальалок монополешта шолха низ бешцехь, докерашта кхалдолаш дукхьал эггар, алаш лакхдарен тешшамо бе болх хиларен къакъелья шоаш къедаш кхоачаш а дайтар.

Цу забастовка лоархӀам гаьнна тӀехба цу экономически дӀалехьрел. Стачко эггара чӀоагӀагӀа хьайнача хана «чрезвычайни экономически гӀуллакхаш» ахараш де доладир США правительствас — кхаш социдир, забастовкаш е мукъьабаданьар. Иштача хана кхьалашка а шоай къовсам дӀахо а хьош, малхбузерча форда йистера докераш бокхьалдар аьлча къахьегамхой вахар бокъонашта тӀатеӀача правительствени политикана дукхьа бьылар. Кхы малгӀен аьокӀагӀен бипар Атлантика вокх оагӀорахьа Британски гӀейреш тӀа 300 эзар гаргга волча горняка лоаттабаь къовсам я. Хита консервативни правительствас халкъа лоӀама дукхьал а дохаш, Малхбузен Европа «Юкъерча рынках» Великобритании дӀатохарах йола решени парламента качъеллачул тӀехьагӀа къахьегамхоштен ингалйски доах деш йолча классашта юкъе хина эггара боккхагӀбола тӀом бар из. Цунна шоалсина этта лелонаш — кхачани эггара чӀоагӀагӀа эшача товарий маьхаш лакхдар, налогаш лакхдар, производства цхьадола «рентабельни доаца» доакъош сецалар — къахьегача наьха кхадолла бенабар консерватораш. Бакъда къахьегамхой кхьча отрязаша хьал а лоацаш шахтерашта хиинача стачка дӀахьекхар ингалйски боахлой класс хере правительства халкъа дукхьалярча политикана хӀама тоха чӀоагӀо ца хилар.

Забастовкай болам иштта лакхъу Итале, ФРГ, Голланде, Франце, Испане, шоай вахар таахара, инфляци лакхлуш хилара, мыьхаш лакхдалара, тӀаьа США, Японе, Канаде. Малхбузен Европа мехкашка 9 миллион болча наха бе болх ца хилара. Къахьегамхой хьиштий чотох экономически кризиса кӀалхар йовла гӀертаю капиталистически паччахьалкхений правительствашта лелаечо гӀулакхашта дукхьал лоаттабу стачечни къовсам лакхбу къахьегамхоша.

И. АБЛАМОВ.

ЕВРОПЕ МАШАР ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Укх кӀирагӀа Малхбузен Германе бундестаге хьалхара йийша а йийшар, парламентски комиссешка хьажа дӀаху а елар СССР — цеи ПНР-ацеи ФРГ-а договорашта ратификаци ера къакъехьала законопроекташ. Цу тайпара, Малхбузен Германе парламенто цу договорашта ратификаци ера процедура керттерча этапе кхаьчай, из йистеяргъя мий бутт болалуш юххера дош къоаста а деш. Бундестаге къамаьл деш, федеральни канцлера В. Брандта аьлар «Малхбоаленни Малхбузенни юкъера отношенеш тоаяра цу договорий геттаол боккха лоархӀам» хургба, хӀаьта кхьча мехкашкарча гӀулакхий министра В. Шеела белгалдьккхар «Европе вӀаши гӀулакхаш лелаева машар оттабаран эша кертера хьал нар хьадара эша лард боларг хилар».

Бокхьалдар аьлча, уж договораш чӀоагӀлар ФРГ Советски Союзацарчеи Польшацарчеи отношенеш керда оагӀув хьадоаллал совгӀа, къаьстта боккха лоархӀам болаш да еррича Европа вахара а. Цу договораш, Малхбузен Берлинах йолча йиъ оагӀорча соглашене а сиина, мах баь вагавоаш дакъа лоаш дунен шоллагӀча тӀемен фашизм йохаррен итогаш чӀоагӀъяра гӀулакха юкъе, европейски машар чӀоагӀбера гӀулакха юкъе. Цар дӀайолаю Европа тӀом хиинача тӀехьагӀара историе лоархӀама юкъ дӀадаьна хӀама хулайт латтача ешийлча «ТӀомагово» вай континента дерригата халкъаша вӀаши пайдане дола гӀулакхаш леладарге йода юкъ.

Цудухьа гамише даш дунен халкъашта юкъера кхоккам кху а лоаттабе гӀерта низаш — каттовски воешинагара Малхбоален Германе реваншисташа кхачалда — кортагӀбаьна из тьалкха а дена де дезаш латта гӀулакх юкъа тоха тӀерташ хьувзар. Къаьстта хьабрагӀа ба Малхбузен Германе реакце аьттехьарча фланге барии — Штраус керте латта ХДС-ХСС — а юкъера реваншистски союзаши аьттехьара гӀоараши. Цари юкъе эггар шоай тайпара «къахьегам бекъар». Штраусси дукха тӀехьалаттаршей бундестаге ФРГ социалистически мехкашцара отношенеш тоаяра политикана дукхьал сӀогӀарч деттача хана, реваншистий Ӏаьжа сотнеш улицашка арахьнна хьуна.

Ший бахьаи ловцаш лашр бундестаге договораш юкъале хьалха мехка масса а мӀингера баьхкача «немций малхбоален аьттан дакъ сообщества» эзараш болча членаша Бонна эггара йоккхагӀйолча зале «Бетховенхалле» пабаш оттаяр, цул тӀехьагӀа факелаш бе а скка уж столица улицашка арабалар. Цу «акцие», из вӀашагӀъеллараша лерхӀачох, Малхбузен Германе дерригача неонацистски реваншистски низий Московски Варшавски договорашта дукхьаларча «деналерча гӀулакхий» юкъ дӀайолаве еза.

Бакъда договорашта дукхьалбӀараш чӀоагӀа хьайна бале а, цар дола дац хӀана мехка общественни уйлана. Дукха ха йоаллаш боцаш халета керда хаттарашна хьахьекхар Малхбузен Германе бахача нахах 70 процент болчар, керда кхыметтел ХДС-ХСС харжархоша а, Бонната правительства «Малхбоален курс» могаеш тӀера. ФРГ-цеи Малхбузен Берлинах юкъера вӀаши дӀа-юхе ахара никъ оттача баьккхаре, тӀаьта Малхбузен Берлине баха нах ГДР-е ахара къахкехьа ука лоаш. СЕПГ ЦК-цеи ГДР Министрий Советои тӀейийцача решене тешал ду Германски Демократически Республикас ший оагӀонгахьара Европана юкъера кхоккам мелбара эггара чӀоагӀагӀа новкъостал деш хилара. Цу тайпара, хӀанзехьа дика пайда баьб кхоккам мелбара чакхьо. ХӀаьта керттеадар да ишта бола никъ дерригача европейски халкъий оаланагарча хьашташа маьхкара, европейски континента чӀоагӀача машара, вӀаши пайдане гӀулакхаш леладара район, чӀоагӀален а деррига дунен тӀа вӀаши дагара довзаре а фактор е гӀертаза машара хилар.

В. СЕРОВ.

ПЕКИНЕ ВӀАШАГӀБЕТТАВАЛАР

21 февралe денз 25 февралe кхаччалца из ди юкъе а додаш США президент Р. Никсон КНР столице переговораш еш хилар. Дувпаргдола дешаш къоаставелар хьалхе а США президента къаман кхерамален дешай хьакъехьарча гӀонча Г. Киссинджер шоаза Пекине вахача хана. Цу хана барт баьбар переговорий чулоацам чӀоагӀа къайлагӀа лоаттабергболаш. ЦундухьаКӀайча цӀен кепайоазо дешай хьакъехьара вакал Зиглер журналисташа вӀашагӀкхийттача гӀулакха формальни оагӀув мара ца юцаш, переговорий чулоацама хьакъехьа дакъа ше долча хаттара жоп ца луш Ӏийр.

Вазаг дӀайолаелир, «Вашингтон поста» обозревателя Киппельсхаччох, США-цеи Китайцеи юкъе «потенциальни машар оттаяр» лоьаьал йийцача Мао Цзэ-дуна Р. Никсон тӀейийцача хьалхарча кийнахьа пленагӀа доаш. Цул тӀехьагӀа США президент КНР паччахьалкхен премьерца Чжоу Энь-лайца йӀаьхха та йоаккхаш ваьхьа вӀашагӀкхийтта хилар. Цу хана переговораш кхилар США паччахьалкхен секретаре У. Роджерса КНР кхьча мехкашкарча гӀулакхий министра Цзи Пэн-фей юкъе.

Даьча къамаьлий чулоацам къайлагӀа лоаттабеш бале а, шин оагӀона юкъе дипломатически отношенеш формально хуог а йоацаш массазара дипломатически контакташ лоаттаергӀолаш, журналисташта, Ӏаямахошта юкъера контакташ вӀаштӀехьйоахаргӀолаш, цхьадолча дакъе торговли шерьергӀолаш керттерча дакъе барт баьб иза цхьа уйла йоала бе хӀайззехьа а президентацава американски журналисташ.

«Тайм» яхача журнала тӀа белгалдоаккхаш махкалара, переговораш кхача йийцар американо-китайски отношенеш меттел. Аьзра хьал, дунен халкъашта юкъера проблемаш. «Нагахьа сания хьалха Китай американцаш Азеа дӀобаха беза яхаш хинналe, — белгалдоаккха «Эй-би-си» яхача радио- телевизионни кампане комментатора, — хӀанз цу районе США къаьстта лоархӀам болаш хилар лоаш ба Китае».

Цунна дукхаденна доазол декъарча прогрессивни кепайоазов тӀа дуаш къамаш мукъадахара болама хьаштам дукхьала дохкара новкъа болх маоистски кулгалхой, яха уйла йолаш. «Франс нувель» кӀирагӀа цкъа араволача журнало геркам тӀабохийт «китайски лидераша Советски Союзаде моастагӀал лаьцача а революционни кортамукъалени болама барт бохабара никъ лаьцача а хана Китая хьакъехьара США политика хувцаила йоаленна хилара».

С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

США хьабе болх боаца нах 5 миллион сагал тӀехбаьннаб, тӀатӀа дукхагӀа хулаш а латт.

СУРТА ТӀА: хьабе болх ца хиларах тела пособи хьаэца этта къахьегама биржера хьабе болх боацарий очередь. «Ньюсуик» яхача американски журнала тӀара хьаийцад сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллаи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йовчаш а йоацаш, малхбоалехьара гӀаьххьача боарамо мух а хьекхаш хила а дегара температуре республике гӀолла 0 градусагара 5 градусагеи Грозне 0 градусагара 2 градусагеи кховчаш шийла хала а тарлу.

Метеостанци.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Респотребсоюза магазинашка мел эша дукха зажигалкаш я: истола тӀа лоаттаю а киса лелаю а хоза як зажигалкаш, дӀаьха тхьйарг йоалла моакхазен электрически зажигалкаш, газови промыштейкашна гишлашч летаю кухне лелаю зажигалкаш.

Зажигалкаш пайдане, лелаеш этта, тешаме кхерамe йоацаш я.

Новкъостий эзархой! Республика кооперативни организацей галантерейни бахачен магазинашка хьаеха шоашта зажигалкаш царна оша моешхаден.

РЕСПОТРЕБСОЮЗ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-39; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96, зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05049. Заказ № 1381.